

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Ve své diplomové práci jsem psala o díle architekta Dušana Jurkoviče, jeho myšlenkách a přínose dalším generacím a o souboru staveb na Pustevnách v Moravsko-Slezských Beskydech, který patří k jeho nejvýznamnějším dílům. Stavby na Pustevnách dokumentují postupující syntézu folklorních a secesních inspirací.

Abstract in English

In my Master thesis I wrote about the art and work of a czech architekt Dušan Jurkovič, about his thoughts, and about his contribution to following generations, and about the building complex at Pustevny, which belongs to his most magnificent works of art. Buildings at Pustevny document the progressing synthesis of folkloric and Art Nouveau inspirations.

"Moje dílo je jenom zlomkem toho, o čem jsem snil, jda od zápasu k zápasu a co život mohl tvorbě dát v jiných okolnostech... Nebažil jsem po ziscích. Toužil jsem se vyslovit výtvarně v časech, kdy se dostavily možnosti tvořit."

Dušan Jurkovič

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že na své diplomové práci jsem pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala.

BcA. Lucie Gavronová

17.5.2005 ve Zlíně

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD.....	7
I. TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 Básník dřeva.....	9
1.1 Paralely.....	9
1.2 Život Dušana Jurkoviče.....	11
1.2.1 Studium ve Vídni a vliv Camilla Sitteho.....	11
1.3 O díle Dušana Jurkoviče.....	12
1.3.1 Raná tvorba.....	14
1.3.2 Luhačovice.....	15
1.3.3 Vilové stavby.....	18
1.3.4 Peklo.....	20
1.3.5 Dobrošov.....	21
1.3.6 Křížová cesta na Sv.Hostýně.....	21
1.3.7 Rekonstrukce a úprava historických objektů.....	24
1.3.8 Monumentální pomníková tvorba	26
1.3.9 Ochrana přírody.....	28
1.3.10 Demánovské jeskyně.....	28
1.3.11 Vysoké Tatry.....	29
2 Areál staveb na Pustevnách	31
2.1. Historie.....	31
2.2. Výstavba a dílo Dušana Jurkoviče.....	32
2.3. Rekonstrukce.....	35

II. PRAKTICKÁ ČÁST	39
2 AREÁL PRO ZIMNÍ SPORTY(ALPSKÉ LYŽOVÁNÍ V LOKALITĚ ŘEKA V MORAVSKOSLEZSKÝCH BESKYDECH)	40
ZÁVĚR	41
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	42
SEZNAM OBRÁZKŮ	43
SEZNAM PŘÍLOH.....	46

ÚVOD

Dušan Samo Jurkovič žil v letech 1868 až 1947 a je považován za hlavního představitele osobité secesní architektury inspirované lidovým stavitelstvím a výtvarným uměním. V roce 1946 byl jako první architekt jmenován národním umělcem. Jeho dílo poutá pozornost moderní dispozicí, atypickým konstrukčním řešením a živou barevností. Ač Slovák, prací a duchem byl spřízněn s Moravou. Může nás těšit, že právě Jurkovičovy stavby daly na počátku 20. století neopakovatelný půvab komplexu staveb na Pustevnách. Dušan Jurkovič patřil do početné a vlivné generace architektů narozených kolem roku 1870. Patřil k nejznámějším architektům, kteří se snažili, aby českou a moravskou krajinu, její města a vesnice i sídla na samotě, zdobily stavby hluboce vyrostlé z kořenů země. Jurkovič se více spoléhal na vlastní intuici a zkušenost než na akademické poznání. Jeho tvorba vytváří dojem vesnické atmosféry, aniž bychom v ní našli jediný detail převzatý z lidové architektury.

Ve své diplomové práci jsem se věnovala zejména jeho dílu, názorům a vztahu k přírodě a vnímání architektury jako její součásti. Část práce je věnována komplexu staveb na Pustevnách, výstavbě a rekonstrukci. Poznatky a informace jsem čerpala z knihy: „Život a dílo Dušana Jurkoviče“ a z časopisů: „Architekt, Interiér a řady on line časopisů.“

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 BÁSNÍK DŘEVA

1.1 Paralely

Jaká byla vlastně dobová situace architektury? Poslední třetina 19. století znamenala pro Slovensko rozporuplné a složité období – období rakousko-uherské. V 19.století zde probíhaly procesy hledání národní identity a formování svébytných kultur. Veškerá pozornost se soustředila na otázky jazyka, literatury, etnografie, tedy kultury vůbec. Na druhé straně přineslo toto období pozitivní změny v oblasti hospodářství. S rozvojem hospodářských potřeb se zákonitě budovaly i nové typy staveb a nové železnice, městské vodovody a kanalizace. Kvantita staveb, doposud v takovém rozsahu nezaznamenaná, přispěla k vyzdvihnutí vzhledu našich měst. Budapešť, jako metropole, se začala rovnat s Vídní a soustřeďovala řadu schopných umělců a stavitelů. A jaká byla tehdy Vídeň?

Nová Ringstrasse a její okolí se spoustou výstavních budov názorně ilustrovalo dobovou situaci architektury. Byla to přehlídka historizujících stylů s nadvládou pseudorenesance. Pseudorenesance byla považována za přijatelný výraz moderní doby. S tímto tvrzením souhlasil i autor zajímavých teoretických myšlenek o funkčnosti architektury Gottfried Semper. Pseudorenesance byla totiž přijatelná jen do té doby, než se našel nový přiměřenější výraz. Následovalo střídání historických stylů dospívajícím do fáze eklektizmu, ale stále větší váhu měly tendence směřující k očištění architektury od druhotných forem prostřednictvím návratu k její podstatě. Podstata architektury se hledala zejména v elementárních formách zprostředkovaných uměleckoprůmyslovou tradicí. A tak se zrodila secese. K příležitosti založení vídeňské secese prohlásil Herman Bahr: „*Chceme vyhlásit válku sterilní rutině i rigidnímu byzantismu a také všem formám nevksu... Naše secese není bojem moderních umělců proti starým mistrům, ale bojem za opravdový rozvoj tvorby oproti takzvanému umění podvodníků, kteří se umělci pouze nazývají a umění samu o sobě pranic neprospívají.*“

Musím zdůraznit, že průběh hledání nového směru byl mnohem složitější a jeho popis by pravděpodobně pohltit nejméně čtyřicet stránek, což je jedna diplomová práce. A tak jsem to trochu zkrátila a doufám, že mi teoretici prominou.

V Evropě tedy triumfovala secese – moderní, dynamický styl, který uvolnil vázanou strukturu vnitřního prostoru, rozbil vžitá schémata zděděná z historických slohů a jejich těžkopádný dekor nahradil pružným organickým ornamentem s převahou rostlinných motivů. Secese zasáhla prakticky do všech odvětví materiální kultury. Byl to styl vznešený a půvabný, syntetizující energii nového století s vysněnou iluzí jakéhosi jiného světa. Své symbolické zhmotnění našel ve vídeňském díle Josepha Maria Olbrichta – ve stavbě výstavního pavilónu Secese z let 1898-1899.

Ve stejné době působil ve Vídni i Adolf Loos (1870-1933), který se orientoval proti individualistickému výtvarnému projevu secese. Rozvíjel myšlenky o nezbytnosti odvození stavební formy z praktického účelu a smyslu prostoru, o potřebě osvobození od samoučelého ornamentu. Ornament zavrhoval z důvodů ekonomických i morálních a poukazoval na možnosti využít přirozené estetické působení ušlechtilých a surových materiálů. Všechny své názory na secesi shrnul ve stati *Ornament a zločin*.

Hnutí Arts and Crafts, hledající obrodu architektury a umělecko-průmyslové produkce v návratu k přirozenějšímu způsobu bydlení a v příklonu k tradicím řemeslných cechů, nacházelo stále větší ohlas a podporu na evropském kontinentu. Propagaci britského hnutí v tehdejší Rakousko-Uhersku zprostředkovali jednak německé překlady architektonických publikací, jednak účast britských umělců na výstavách. Bylo to období, kdy architekti chápali své poslání celistvě. Chápali ho jako tvorbu komplexního prostoru a tvorbu interiérového zařízení a užitkových doplňků pokládali za součást své práce.

Řemeslný základ práce architekta byl typický pro vídeňské prostředí, jeho paralelu můžeme hledat i v urbanistické teorii a edukační koncepci Camilla Sitteho, ve statích Adolfa Loose, v umělecky založené Wágnerově škole, a v neposlední řadě i v pracích Dušana Jurkoviče.

1.2 Život Dušana Jurkoviče

23. srpna 1868 se v Turej Lúke u Myjavy narodil Dušan Samo Jurkovič jako páté ze šesti dětí tamního notáře Jiřího Jurkoviče a jeho manželky Emílie. Otec Juraj Jurkovič byl notářem v Brezové pod Bradlem. Matka Emílie byla dcerou slovenského buditele Samuela Jurkoviče. Evangelická rodina byla smýšlením i příbuzenskými svazky propojena s J. M. Hurbanem a Danielem Slobodou, předními osobnostmi slovenského národního obrození. Notář Jurkovič byl aktivním národovcem, jeho žena Emília milovala slovenský folklor, zachraňovala doklady slovenského lidového umění a rodinu vychovávala v přesvědčeném československém duchu. Manželé Jurkovičovi měli 3 syny a 3 dcery. Prvních deset roků prožil v rodinném prostředí, kde získal pevný základ pro vlastenecké přesvědčení a vztah k lidové kultuře. Do evangelické církevní školy začal chodit v Brezové. Kvůli výuce maďarštiny pokračoval na maďarské střední škole v Šamoríně, kde se věnoval studiu latiny a dalším programům, které byly nutné pro studium na nižším gymnáziu. Později nastoupil na gymnázium v Šoproni, tam už začal projevovat sklony k reálným předmětům. V letech 1884 – 88 studoval ve Vídni na Státní průmyslové škole, kde se mu dostalo odborné vzdělání v oblasti stavitelství. Život ve Vídni byl pro Jurkoviče těžký. Přišel sem jako šestnáctiletý bez znalosti němčiny a bez koruny.

1.2.1 Studium ve Vídni a vliv Camilla Sittého

Základním kamenem tvorby Dušana Jurkoviče byla studia ve Vídni. Seznámil se tady s moderními názory na urbanismus a objevil myšlenkový svět nového směru architektury a umění, který dal základ právě secese. Soudobí architekti se pokoušeli vytvořit národní architektonický sloh podle charakteristických prvků lidového stavitelství. Zároveň studovali a probírali postupy lidového řemesla. Jurkovič se jednoznačně přihlásil k tomuto směru.

Camillo Sitte založil vídeňskou Staatsgewerbeschule, na které studoval Dušan Jurkovič. I když o konkrétních osobních kontaktech Jurkoviče ve Vídni toho není příliš mnoho známo, mnohé v jeho díle nasvědčuje tomu, že škola, Sittého koncepce a metodika architektonického myšlení měli na mladého studenta stavebního umění velký vliv, i když šlo jen o střední školu – nebo právě proto.

Ve své koncepci výuky na škole se Camillo Sitte opíral o umělecko-teoretické vzdělání spojené s praktickou znalostí řemeslných technik. Sitte byl také nadšeným propagátorem uměleckých řemesel prostřednictvím tisku a přednášek. Sitteho postoj k tradicím byl aktivní, ale orientovaný k společenským potřebám. Plně si uvědomoval potřeby moderního města a architektury a sám se označoval za „obhájce umělecké strany“, které jde o *modus vivendi* s moderním systémem plánování měst, ale to vše vyvodil z podrobného studia historických příkladů. Podobným podrobným studiem se zabýval i Dušan Jurkovič.

Logickou součástí koncepce Camilla Sitteho byl i ochránářský přístup k dochovaným hodnotám. Usiloval o zachování historického jádra Vídně, za obnovu památek a jejich začlenění do současného života. Tradici chápal jako prostředek obnovy.

Sitteho vliv potvrzuje například postup při analýze tradičních staveb a přenesení získaných poznatků do nových řešení. Dalším důkazem jsou také hlavní rysy jeho tvorby jako je uměleckořemeslná mnohostrannost, pojmání architektury jako tvorby celistvých organických celků propracovaných do detailu včetně zařízení, dále pozornost vůči praktickému i vůči sociálnímu smyslu architektury, pozornost vůči psychickému působení prostředí, ale i ideově-koncepční motivy národně orientované tvorby nebo samozřejmost spojení praktické projektové činnosti s teoretickou a publicistickou činností. Mnohé Jurkovičovy úvahy a články nesou pečeť přímého vlivu Sitteho názorů.

1.3 O díle Dušana Jurkoviče

Dílo tohoto skvělého architekta v sobě zahrnuje téměř 400 architektonických návrhů, z nichž část nebyla realizována. Jurkovič byl génius, který dokázal postavit stejně dobře nádherné obytné stavby, tak také funkční průmyslové objekty. Mimo spousty odborných statí v publikacích a periodikách napsal tři samostatné publikace.

Při tvořivé hledání podnětů v lidovém umění a v postupech lidového řemesla ho motivovali kromě studií i některé silné zážitky z mládí. Jedním z nich byla návštěva lidově-umělecké výstavy v Martině během školních prázdnin roku 1887. Doslova na celý život ho ovlivnila krása vystavených lidových výšivek, ale zejména dřevěná věž, postavená slovenským architektem Blažejem Bullou ve stylu místní lidové architektury. Stavitel, preferující střídavý architektonický výraz, se většinou pohyboval v rozmezí renesančního –

klasicizujícího tvarosloví. Bulla patřil k významným osobnostem národně – kulturního života a mimo jiné se zabýval i myšlenkou vytvoření národního architektonického stylu, který by využíval prvky a motivy slovenského lidového stavitelství. Pro lidově-uměleckou výstavu v Martině Blažej Bulla navrhl dvě dřevěné stavby – pavilón a 20 metrovou vstupní věž v duchu oravské dřevěné architektury, která hluboce zapůsobila na Dušana Jurkoviče.

Pro Jurkoviče to byl zdroj inspirace, na kterou v této souvislosti vzpomíná: *„Ještě jedna událost ze studentských let zanechala ve mne nezapomenutelné dojmy: dovolená roku 1887. Strávil jsem ji u rodiny v Martině. Právě tehdy tam byla výstava slovenských výšivek, a před domem, kde byli exponáty, postavili tesaři tzv. slovenskou bránu. Se zájmem jsem přihlížel práci mistrů. Obdivoval jsem jejich zručnost, jejich vkus a smysl pro krásu. To dřevo mě tehdy okouzlo. Začal jsem v něm vidět ten nejkrásnější stavební materiál.“* Dřevo se stalo jeho inspirací i osudem: *„...výstava výšivek...naplnila mě opojením, stala se pro mne osudovou, neboť jsem viděl v našich výšivkách pramen výrazných prvků lidových a byla tu ve slovenském slohu vybudovaná dřevěná věž, kterou dal vystavět architekt Bulla obyčejným dědinským tesařům a která rozpoutala ve mne city, požítky z domácích zdrojů lidové kultury a dala mi podnět k myšlenkám, znamenajícím pro mě určitost životní orientace.“*

Můžeme se tak domnívat, že obecně formulovaná idea národního Gesamtkunstwerku, zprostředkovaná Jurkovičovi na vídeňské Sitteho škole, se začala právě tady rýsovat. Metodika, kterou se doposud jen učil, dostávala konkrétní obsahovou náplň.

Úsilí o svobodný národní architektonický styl se tehdy nacházelo v různých polohách. Jednalo se hlavně o roviny historizmu, hledajícího svoji inspiraci v regionálních variantách původních slohů. Po ukončení školy také Dušan Jurkovič projevoval zájem o národní tradice v lidovém stavitelství a první roky prožil v projekční kanceláři Michala Urbánka v moravském Vsetíně. Také spolu s architektem Michalem Urbánkem navštívil Jubilejní výstavu v Praze roku 1891. Událostí výstavy byla také *česká chalupa*, eklekticky spojující prvky české lidové architektury, kterou postavil Antonín Wiehl. Byl také autorem hlavní vstupní brány postavené v tzv. sedláckém slohu, která kombinovala gotizující základní tvar s prvky lidového stavitelství.

1.3.1 Raná tvorba

Dušan Jurkovič tak začal svůj vlastní dlouholetý výzkum lidového stavitelství na severozápadním Slovensku a moravsko-slovenském pomezí. Zaujala ho hlavně architektura Oravy a obce Čičmany. Hledání národního architektonického stylu se tak zákonitě spojilo s etnografickým studiem a vyústilo postupně do myšlenky uspořádat velkou Národopisnou výstavu v Praze v roce 1895. V rámci přípravy se konaly různé menší regionální výstavy. Jednou z nich byla výstava ve Vsetíně, kterou připravoval Jurkovič společně s Urbánkem. Vytvořila se tak výhodná spojitost mezi dobovou ideovou orientací české společnosti a zájmy mladého architekta. Příprava výstavy znamenala pro Jurkoviče vynikající školu a zároveň mu poskytla příležitost projevit své tvořivé schopnosti. Pro vsetínskou národopisnou výstavu připravil expozici valašské jizby a pro pražskou spolu s Michalem Urbánkem pracoval na kompozici valašské dědiny. Výsledky výzkumu využil na česko-slovenské Národopisné výstavě v Praze v roce 1895. V souvislosti s výstavou vznikl zřejmě projekt výstavního pavilonu datovaný rokem 1895, ale podepsaný Michalem Urbánkem, ale podle náčrtů Jurkoviče tady postavili přesnou repliku typického domu z obce Čičmany. Exponát měl velký úspěch a Jurkovič s ním vešel do povědomí odborné a laické veřejnosti. Dušan Jurkovič tak získal řadu nových poznatků a zkušeností, které se odrazily v jeho samostatné architektonické tvorbě a také v publicistické činnosti, která se zaměřovala na tři základní cíle:

Především chtěl upozornit na původní lidovou tvorbu jako na možný zdroj obrody soudobého umění, hlavně architektury a řemesla. Zároveň mu šlo o ocenění kulturně historických a estetických hodnot lidového uměleckého řemesla a v neposlední řadě i o propagaci těchto hodnot doma i v zahraničí. Soustředil se zejména na rozsáhlé dílo propagující řemeslnou (lidovou) tvorbu a vykreslení celistvého obrazu lidové umělecké kultury u nás. Jeho dílo bylo určeno převážně pro zahraničí. V letech 1905 až 1913 vydal 14 sešitů cyklu *Práce lidu našeho*. Základní smysl svého díla shrnuje autor v úvodu: „*Chci vytvořit dokument nejen kulturně-historický a národopisný, ale zejména ukázat na umělecký základ naší duše, ukázat, z kterého pramene měli bychom čerpat podněty pro své tvůrčí síly.*“

Jurkovič ukázal způsob, jakým se dají podněty z bohaté lidové tradice čerpat a transformovat ve své vlastní architektonické tvorbě.

Hlavně práce pro národopisnou výstavu přinesla Dušanu Jurkovičovi první profesionální úspěch a uznání a v neposlední řadě i první samostatné objednávky. Jednalo se o turistické stavby situované ve volné krajině, které vyžadovaly použití přírodních materiálů a citlivé začlenění do okolního prostředí. Jurkovič uvedl řadu svých turistických staveb návrhem na rozhlednu na vrchu Brňov u Vsetína, ale projekt nebyl realizovaný ve své původní podobě. Vzápětí však následovala první skutečná objednávka – na výstavbu a částečnou přestavbu komplexu turistických staveb na předvrší Radhoště zvaném Pustevny. (viz samostatná kapitola 2. *Areál staveb na Pustevnách*)

Zdá se, že tyto Jurkovičovy první práce (i jeho původ ze statku) ovlivnily celou jeho následující tvorbu, v níž byl vždy inspirován motivy lidového stavitelství - výjimkou snad byla jenom *Občanská záložna*, kterou spolu s Urbánkem postavili ve Vsetíně roku 1896 ve stylu české neorenesance. Dušan Jurkovič měl také zajímavý přístup k formám a motivům, se kterými pracoval. Kritériem mu byla hlavně materiálová a věcná funkčnost jednotlivých prvků. Při studiu lidové architektury postupoval od zdobných prvků přes architektonické články k logice stavební konstrukce a prostorové skladby, přičemž pečlivě zaznamenával každý detail. Jurkovič zaznamenával široký repertoár a bohatou barevnost zdobných motivů, sledoval lokální obměny, odstíny a posuny ve způsobu použití vyřezávaného nebo malovaného ornamentu. Studoval souvislosti materiálových kvalit a konstrukčních principů, i architektonické formy, články a detaily.

1.3.2 Luhačovice

Významným úkolem pověřilo Jurkoviče nově vzniklé akciové družstvo lázeňské v Luhačovicích, jehož jádro tvořili čeští lékaři v čele s ředitelem lázní MUDr. Františkem Veselým. Ten byl i přední osobností českého Brna, kde byl divadelním lékařem. Jurkovič měl vypracovat koncepci výstavby a přestavby luhačovických lázní na centrum bytostně české, lidové a přitom moderní a komfortní. Po návštěvě několika evropských i domácích lázeňských měst si utvořil vlastní názor a uskutečňovat jej začal přestavbou dvou starších domů a jejich spojením do jednoho celku. Na téma Luhačovice pracoval od roku 1901, když na místě udělal první své skici a nákresy.

V roce 1902 provedl D. Jurkovič základní přestavbu "Janova domu" a koupelen II. třídy, které pocházely pravděpodobně z 18. století. Tyto dvě staré budovy spojil do jednoho celku, nadstavil o další patro a podkroví. Opatřil celou budovu vně i uvnitř pestrobarevnou malbou. Ve své době byl nazýván barevnou pohádkou, v současné době je tento dům dominantou a nejkrásnější stavbou v Luhačovicích. Byla to jedna z prvních staveb, kterou v tomto malebném městečku vytvořil. Umístil v ní několik koupelen první a druhé třídy, v nichž se podávaly uhličitě koupele. Minerální voda pro ně se začala ohřívat v uzavřeném kotli, aby nedocházelo k vyprchání oxidu uhličitého. Janův dům byl vybaven také pokoji pro hosty, ale byla tam také umístěna i elektrárna, prádelna a kotelna. Umístění elektrárny a prádelny v Janově domě se ukázala jako zcela nevýhodné. Proto byla přemístěna na jiné místo a v Janově domě zrušena. Dům byl pojmenován po hraběti Janu Serenyim a v roce 1947 pojmenován po svém stvořiteli D. Jurkovičovi. V roce 2002 byla dokončena rekonstrukce této nejcennější budovy lázeňského parku, služby byly doplněny o bazén, saunu, restauraci, pro ubytované hosty.

Vodoléčebný ústav Dušan Jurkovič přeměnil v roce 1909 z Jestřabského mlýna. Při přestavbě nezasahoval hlouběji do podstaty existující stavby (tato měla kamenné přízemí a poschodí ze sušených cihel), poschodí však zvedl hrázděnou nadstavbou a budovu sjednotil střechou.

Hudební pavilon byl postaven v roce 1903 podle návrhů D. Jurkoviče. Původně byl navržen pro lázeňský orchestr a umístěn na Lázeňském náměstí u Janova domu. Nyní stojí poblíž vily Jestřabí. Hudební altán, vypadá jakoby stál na "kuří noze". Za dávných časů se v něm k poslechu hrálo každý den. V létě je využívám ke koncertům a odpočinku.

Jurkovič postavil v roce 1903 Sluneční lázně, složené ze vstupní budovy a otevřených kabin s bílými plachtovými závěsy umístěnými po stranách bazénu. Na terasách plovárny bývala vkusná dřevěná lehátka a vedle léčebného ústavu bylo postaveno hřiště pro volejbal, ping-pong, gymnastické nářadí a dětské kolotoče, v těchto místech se konaly vyhlášené plavecké závody. Dnes plovárna již neslouží svému účelu. Bazén vykazuje deformaci zdiva, trhliny propouští vodu. Vstupní objekt a šatny jsou památkově chráněny, v současné době je celý objekt zakonzervován a v letních měsících se konají prohlídky této unikátní stavby.

Vilu Vlastimila Postavil ji architekt Dušan Jurkovič v roce 1903 a byla jednou z prvních staveb, která dala impuls k výstavbě Pražské čtvrti. Jurkovič ji postavil pro svého známého, maséra F. Pospíšila. V Jurkovičově tvorbě znamenala Vlastimila miniaturní model k postavení jeho vlastní vily v Brně-Žabovřeskách. V roce 1904 - 1905 ve Vlastimile promýšlel svou operu "Osud" Leoš Janáček. Po vypuknutí první světové války ve vile strávil několik dní. V roce 1916 přijel do vily spolu s operní pěvkyní Gabrielovou Horvátovou a o rok později zde napsal "Zápisník zmizelého". Pražská čtvrť byla nejoblíbenějším a také nejplodnějším místem jeho luhačovických letních pobytů.

Vila Jestřábí byla postavena v roce 1903 podle projektů D. Jurkoviče jako nová stavba. Volně stojící vilka, která má ráz bloku s příčně rozvinutými křídly po stranách, je komponovaná téměř symetricky. V současnosti slouží jako komfortní lázeňský hotel se stylově zařízenými jednolůžkovými a dvoulůžkovými pokoji.

Slovácká buda byla původní, jednou z posledních, ale i přesto originální stavbou D. Jurkoviče z roku 1906 (byla postavena podle jeho projektů). V roce 1910 vypracoval návrh na rozšíření Slovácké budy, ten se ale nezrealizoval. Ve Slovácké budě se scházeli čeští a slovenští žurnalisté, spisovatelé i politici. V letních měsících sloužila jako restaurace a vinárna, na letní zahrádce, za "bílého dne" hrávala dechovka a bylo málo těch, kteří by neodolali a nezatančili si. Koncem roku 2002 Slováckou budo zničil požár.

Na svůj náklad provedl v roce 1902 D. Jurkovič rekonstrukci Kuchyňského domu na obytnou vilku stojící v lesnatém svahu nad Janovým domem nazvanou Chaloupka. Zděné přízemí architekt zkombinoval se srubovou dřevěnou nadstavbou s balkóny. Střecha se zalomenými vikýři a štíty podobně jako Jurkovičův dům silně rozvíjí prvky karpatské architektury. Chaloupka je velmi pěknou stavbou, která slouží jako ubytovací kapacita.

Mlékárna byla postavena podle projektů D. Jurkoviče v roce 1902. Kombinovala kamennou podezdívku s dřevěnou konstrukcí stavby. Při konstrukci oblouků a výplní zábradlí využil Jurkovič dekorativní efekt ohnutých samorostů a větví. Místo ní byla postavena v letech 1926 Guthova mlékárna, dnešní divadelní restaurace (arch. Kopřiva).

V roce 1906 Jurkovič vypracoval návrh na stavbu Slovenského domu a skicu letní divadelní arény. Bohužel tyto plány se neuskutečnily.

Inhalační pavilón byl postaven podle projektů D. Jurkoviče na počátku 20. století, v letech 1922 - 1923 byla stavba zbourána a postaveno nové inhalatorium s kloktárnami, inhalačními sály a s pneumatickými komorami (arch. Skřivánek). Svými službami se stalo jedním z nejlepších zařízení v Evropě.

1.3.3 Vilové stavby

Otevřenost vůči novým podnětům a vlivům, schopnost nechat se inspirovat, schopnost přijímat nové myšlenky zůstala charakteristickou pro Jurkovičovo tvořivé myšlení. Pružné myšlení využívající paralely, analogie a variace, kombinující různé prvky, mělo pevný základ v praktickém smyslu, s jakým architekt přistupoval k řešení každé stavební úlohy. Nové impulsy doby se odrazily i v jeho architektonické tvorbě. Živě reagoval na podněty britského hnutí za obrodu bydlení a na trendy městské obytné architektury.

„Po Luhačovicích jsem zatoužil zakotvit a postavit pevný program své životní práci: vytvořit obydlí československému člověku – inteligentovi...“ Téma bydlení ho bytostně zajímalo a právě vilové stavby nabízely nejširší možnosti pro optimální řešení otázek bydlení. Velmi živě reagoval i na speciální požadavky zákazníka a stavební lokality. První z řady významných vilových staveb Dušana Jurkoviče byla vila – letovisko na Rezku u Nového Města nad Metují, kterou v letech 1900-1901 postavil pro továrníka Roberta Bartelmuse z Brna. Tato stavba se nachází někde na rozhraní Jurkovičovy nové tvorby a romantických staveb v krajině, kterým byly Pustevny.

Dřevěnou stavbu umístil na louku pod lesem, vysoko nad městem, odkud vizuálně ovládala okolní prostor. Stavba se začlenila do okolí i použitím přírodních materiálů a rozčleněním hmot, které z každé strany mění své obrysy. V základní dispozici této i dalších vilových staveb vycházel Jurkovi z anglických vzorů. Potvrzuje to i vlastními slovy: *„Vždy a pilně jsem sledoval Angličany a jejich rodinné domy. Oni nám jako první ukázali nové půdorysy, v kterých obytné místnosti řadí bezpodmínečně podle světových stran, výhledů a jiných předností dané situace, bez jakéhokoliv ohledu na zevnějšek, modelující z této situace své budovy, ve všem nové a moderní. Moje studium nechtělo a nemělo vést k napodobení, chtěl jsem myslet a tvořit ne podle vzoru anglického, ale jedině v duchu našem, československém. A pokud píšu ‘československém’, pokládám to dnes za přirozené*

– *pracoval jsem tehdy současně na Moravě, v Čechách i na Slovensku, jsem všude tam doma už dávno před převratem*“, vzpomíná architekt v roce 1924. A skutečně tomu tak bylo, protože Jurkovič se neuspokojil s převzetím anglického modelu, a vycházel také ze studia lidové architektury. Vytvořil tak jakousi paralelu anglické haly a tzv. *bílé jizby* lidových příbytků u nás. Následovně pojmenoval i halu ve vile na Rezku *Bílý pokoj*.

Z anglických vzorů převzal také další motivy (například arkádový okenní výklenek, tzv. bay-window) a spojil je s motivy dřevěné lidové architektury, a taktéž i s prvky secese. Vilu na Rezku projektoval Jurkovič kompletně, navrhoval i vnitřní zařízení, přičemž využíval převážně motivy ze selských domů. Stavba se stala dalším ze stupínků k uznání a ocenění jeho nadání. Zobrazení této vily prošlo mnohými dobovými zahraničními publikacemi, ve kterých se Dušan Jurkovič přiřadil k reprezentantům regionálně orientované moderny.

Řada obytných vilových staveb pokračuje návrhem adaptace domu pro továrníka Martinovského v Borovnici na Moravě a přestavbou obytného domu a ateliéru Joža Úprka v Hroznové Lhotě z roku 1904, a především stavbou vlastní vily v Brně z roku 1906. Stavba, která se na dlouhá léta stala sídlem architektovy rodiny, je příkladem souzvuku duchu místa a suchu osobnosti. O povaze architekta hodně naznačuje už samotný výběr místa. Vybral si nejkrásnější brněnský kout v blízkosti lesních svahů a řeky Svratky. Výběr místa měl i své klady nejen z hlediska romantiky a vzdálenosti od shonu velkoměsta, ale i z hlediska praktického. Jurkovič byl totiž nadšeným lyžařem a vodákem a rád chodil na procházky do přírody. Architektonický výraz stavby ale skutečně vytváří romantický dojem – malebná hra objemů, proměnlivá silueta, čistý souzvuk jasných barev (bílé, červené a modré, doplněné přirozeným růžovým odstínem místního kamene a sytou zelení okolí). Jurkovičova vila se často přirovnává k perníkové chaloupce, hlavně pro její pohádkový vzhled. Skutečnost ale byla jiná: Jurkovič se rozhodnul z finančních důvodů použít při stavbě rodinné vily konstrukci izolovanou a krytou zároveň korkovými panely, které byly zvenku omítnuté cementovou a zevnitř sádrovou omítkou. Adekvátně k tomuto stavebnímu postupu se architekt snažil použité architektonické prvky co nejvíce zjednodušit. V konečném důsledku se vizuálně uplatnily hlavně čisté bílé stěny domu

ztvárněné plošněji než členité stavby raného období. Z tradičních prvků lidové architektury tady vzniká sporná geometrická zkratka.

V letech 1907-1908 projektoval vilu pro dr. Náhlavského v Praze-Bubenči. Dispozici dominuje hala, tentokrát s krbem a fontánkou, k ní přiléhají další místnosti – předsíň se šatnou, jídelna, salón, knihovna. Na horním podlaží jsou umístěny ložnice. Jurkovič do vily navrhnul i kompletní zařízení, které se vyznačovalo prostými a elegantními tvary, ale jeho návrhy se realizovaly jen částečně. V exteriéru dominuje organický charakter stavby, která se utváří zevnitř, seskupení hmot vyrůstá z dispozice, působí malebně zaoblenými proměnlivými liniemi obrysu. Výtvarně se tu uplatňuje hlavně secesní křivka štítové průčelní kulisy a masivní půlkruhový oblouk vstupu. Architektonický tvar této vily se přiměřeně velkoměstskému prostředí zbavuje popisnosti a dekorativní motivy se redukuje na akcent, podporující vyznění určitých architektonických článků.

1.3.4 Peklo

Ale i architektův příklon k městskému stylu byl pouze jedním z pólů jeho tvorby. Tak jako jeho účast v živém dění velkoměsta neustále vyvažoval silný vztah k přírodě. I ve své tvorbě rozvíjí Jurkovič stále téma, které ho provází od začátku jeho kariéry – téma architektury v krajině. Na úkoly, které řešil na úplném začátku jeho kariéry, navázal hlavně stavbami v okolí Náchoda. V roce 1909 to byla zejména přestavba starého mlýna na útulnu v Pekle. Při přestavbě shluku původních staveb starého, pověstmi proslulého mlýna v Pekle na útulnu s pohostinstvím v přízemí a s pokoji na ubytování v poschodí, se Jurkovič opět opíral o své národopisné poznatky. Ztvárnění turistické ubytovny v Pekle ukazuje proces transformace motivů inspirovaným lidovým stavitelstvím směrem k zjednodušení a geometrizaci původních tvarů. Na rozdíl od Pusteven, kde pracoval se subtilnějšími tvary a jemnějším dekorem, v Pekle se srubové stavby výtvarně uplatňují zejména svojí rudimentárností. Dominuje tu kontrast tmavého dřeva a bílého spárování a úsporný geometrický ornament v čičmanském duchu, korespondující s výzdobou místních dřevěných domů. Vysoké střechy sice stále věrně sledují tvar dispozice a zarůstají do malebného shluku hmot, ale bohaté rozčlenění, řezbářský detail a zaoblené linie z Pusteven tu nahrazují rázné linie a celistvé plochy střech, které jsou oživené kontrastními lomenicemi. Interiér už nemá zařízení v těžkých formách lidového nábytku. Je formované mnohem živěji, v jednodušších, svižnějších tvarech. I když se jednalo o pohádkový mlýn,

byla to pro architekta ta pravá příležitost, aby zpřítomnil tohoto pohádkového ducha místa a uplatnil i osobitý smysl pro humor. Vnitřek starého mlýna se změnil v hostinskou světnici, z kterého vznikl pekelný salón. Strop plápolá žlutým, červeným a černým ornamentem, uprostřed je do něj zapuštěno staré, zčernalé mlýnské kolo, z něho se spouští do podlahy tvrdý mlýnský hřídel, a ve stěně je kamenné ohniště. Ale i přes tento pekelný inventář působí stará místnost útulně.

1.3.5 Dobrošov

Tendence k redukci tradičních forem lidové architektury se ještě výrazněji projevila v návrhu chaty a rozhledny na Dobrošově. Neutuchající přízeň a zájem o Dobrošov vedl k myšlence rozšířit kapacitu stávající chaty, nebo postavit objekt zcela nový. Uskutečnit se tuto myšlenku podařilo v roce 1921, kdy u příležitosti 70. narozenin spisovatele Aloise Jiráska byl položen základní kámen k nové chatě pojmenované na jeho počest. Do základů byla uložena listina A. Jiráska s textem: "Bud' požehnána, chato milá, stůj pevně v bouřích všech." Plány na novou chatu vypracoval Jurkovič již v roce 1911. Z kombinace kamene, železobetonu, dřeva a šindelové krytiny tu vyrostl úplně nový celek. Určité vzdálené odezvy lidové tradice můžeme najít v použití přírodních materiálů a jejich uplatnění ve vzhledu stavby, v obrysech střech a v některých detailech. Ze stavby chaty, která na obdélníkovém půdorysu ukrývá v přízemí pohostinství a na poschodí ubytovnu, vyrostla osmiboká věž vysoká 24 metrů. Železobetonová konstrukce je pokrytá šindelem a členěná vodorovně malými stříškami. V patnáctimetrové výšce má konzolovitě vyloženou terasu ze železobetonu.

Stavba znamenala další krok na cestě spojení tradice a podněty moderní architektury. Návaznost s krajinným prostředím a přirozený vzhled stavby měl zabezpečit šindelový obklad, pokrývající obytnou stavbu i vyhlídkovou věž, jejíž železobetonové tělo je záměrně ponecháno v horní části obnažené.

1.3.6 Křížová cesta na Sv.Hostýně

Z rozsáhlého programu úprav poutního místa na Sv. Hostýně, který Jurkovič rozpracoval v roce 1903, se realizovalo pouze několik kaplí křížové cesty. Tato úloha mu nabídla příležitost na prohloubení vztahu architektury a krajiny ve smyslu výtvarného ztvárnění duchovního významu místa.

Většina poutních míst má kromě své kostelní obrazové křížové cesty ještě křížovou cestu venkovní, aby při větším množství poutníků se modlící procesí vzájemně nerušila a mohla nábožně prožívat jednotlivá zastavení smrtelné cesty Pána Ježíše.

Při vzrůstajícím počtu poutníků vyvstala potřeba vybudovat křížovou cestu venku, někde v okolí kostela.

Stavbou křížové cesty byl pověřen P. Cibulka a pod jeho vedením byly v roce 1900 zahájeny práce. V uměleckých kruzích nebyla tato stavba křížové cesty přijata s nadšením. Psalo se o tom, jak "poskrovnu je umění na Svatém Hostýně", dále, že se "celé téměř Svatého Hostýna právě znešvažuje nevkusnými kapličkami" atd. Díky vlivu katolické moderny, jejímž orgánem byla moravská revue Nový život, propagující vedle moderního umění také ideu cyrilometodějskou a obrození katolického a slovanského života na Moravě, byl povolán na Svatý Hostýn umělec nejpovolanější, proslulý již svými "národními pohádkami" na Pustevnách, architekt Dušan Jurkovič.

Jurkovič byl hostem na výborové schůzi 30. června 1903, kde se jednalo o vybudování další křížové cesty, kde mu svěřili vypracování generálního situačního plánu nejen pro novou křížovou cestu, ale i ostatní stavby na Svatém Hostýně.

Hotové plány předložil architekt Jurkovič 7. dubna 1904 a výbor Matice svatohostýnské je odsouhlasil. Bylo rozhodnuto, aby veškeré další stavební dění v celém hostýnském areálu navrhoval a řídil on sám, aby se včas předešlo různým nešvarům z minulosti, jako jsou např. prodavačské stánky "vybujelé jako příživné houby po obou stranách schodiště" před poutní bazilikou. Snahou výboru Matice svatohostýnské podporovanou novým olomouckým arcibiskupem Theodorem Kohnem (pocházel z Březnice u Zlína) bylo, aby se hostýnský poutní areál zaskvěl moderním slovanským uměním.

Jurkovič situoval svoji křížovou cestu severovýchodně od kostela. Na architektonicky řešené cestě podkovitého tvaru nepravidelně rozmístil třináct tvarově obměňovaných zastavení, která po pravé straně jako by vystupovala z lesa. Z vrcholu od chrámu osm z nich klesá, deváté zastavení vystupuje na mohutné kamenné terase, na kterou se stoupá po řadě schodů. Ukončení křížové cesty tvoří stávající rotunda, začleněná do areálu hřbitova. Uvnitř je kamenný reliéf Kladení do hrobu. Křížová cesta byla budována postupně od roku 1904 až do druhé světové války. Válečné útrapy a s tím spojený nedostatek financí narušily tento velkolepý Jurkovičův plán. Muselo se upustit od mnohých vyprojektovaných staveb,

jako např. shromažďovací síně, zvonice, kaple sv. Cyrila a Metoděje, obchodního bazaru a mnohých dalších.

Jednotlivá zastavení jsou zhruba trojího typu. Jsou navržena jako otevřené kaple, které tvoří stěna z režných kamenných kvádrů s mozaikovým obrazem a lomenicový přístřešek, zpravidla spočívající na trámech. Zakončení stěny je buď obloukové nebo trojúhelníkové, stříšky jsou kryty prejzy. Modré šupinové tašky kryjí také oblouk nebo štít zadní stěny navazující na chaloupkovou střechu s lomenicí. Střecha je nesena dvěma sloupky s konzolami. Tyto dřevěné sloupky v kamenném soklu mají polychromii červenou, žlutou, modrou a zelenou, rovněž i lomenička. Je-li obrazová stěna ukončena obloukem, je kamenný kříž na střeše chaloupky chráněn secesně zahnutým plechem. Trojúhelníkový štít je završen křížem. Střecha je nižší, rozložena na tři lomeničky, z nichž střední je vyšší a vysunutá. Podlaha kapliček je z kamenných stupňů, před obrazem je klekátko. Podle Hlasů svatohostýnských z roku 1906 výlohy spojené s budováním křížové cesty za dva roky (1904 a 1905) činily 32 985 tehdejších korun. Jurkovičův rodný západoslovenský kraj byl velice podobný hornatému Valašsku a tyto dva kraje jako by spojovala "Štefánikova stezka", která se táhla přes Javorníky až k Bradlu. Už i jeho předkové byli s tímto valašským krajem svázáni, takže Jurkovičovi nebyla hostýnská hora cizí.

Při svém prvním působení u stavitele Bully v Martině se Jurkovič důkladně seznámil se slohem oravských lidových staveb. Objevil zde štíhlé sedlové lomenice s paprscitým štítovým motivem posazeným na věžový hranol prolomený zdobnými otvory a oživený bohatým pavláčkovým arkýřem, balustry, sloupky, stříšky a štíty provázené bohatou lidovou ornamentikou. Později se pak učí a bedlivě sleduje techniku lidových tesařů - Valachů, sbírá plány dřevěných kostelů a valašských chalup. Při svém dalším působení u architekta Urbánka ve Vsetíně (1889 až 1899) vyznává se Jurkovič ve svém díle z lásky k lidovému stavitelství, zvláště pak k stavbám vyššího stupně, jako jsou valašské dřevěné kostelíky - "stavby útulné, úhledné a velebné".

Z plánů a z dosavadních staveb Jurkovičových bylo zřejmé už od začátku, že hotové kaple budou ozdobou Svatého Hostýna. Ale nesmírně důležitá byla také obrazová výzdoba těchto kaplí. Sám Jurkovič vyzval ke spolupráci předního moravského malíře Jožu Úprku, který

vypracoval návrhy obrazů všech třinácti zastavení. Vzhledem k náročným povětrnostním podmínkám na Hostýně vyvstal další problém -jakou zvolit techniku provedení, neboť už i na šamotových obrazech staré křížové cesty byly znát stopy poškození, způsobené drsným podnebím. Nakonec byla přijata nabídka pana Škardy z Brna: Vytvoření obrazů novým způsobem sklomalby, která by i v těchto podmínkách měla odolat. Tato technika se liší od mozaiky tím, že není skládána z malých barevných kamínků, ale tvoří ji větší části malovaných skel. Malba se provádí ze spodní strany, vypálí se a pod ni nanese další vrstva emailu, která se po vypálení se sklem spojí. Potom se jednotlivé díly obrazu přilepí na azbestový podklad, na který se natmelí 1,5 cm tlustou vrstvou jednotlivé kousky skla a tyto vzniklé plotny se cementovou malbou lepí do zdiva. Jednotlivé spáry se očistí a vytmelí kytlem. Popisovaný způsob skelné mozaiky byl úplně nový a odborníci se domnívali, že nemůže být zničen ani deštěm, ani žádným jiným povětrnostním vlivem.

Dne 27. června 1905 přivezli pánové Jurkovič a Škarda první obraz pro XIII. zastavení. V němém úžasu stáli poutníci před nádherným obrazem představujícím Pannu Marii Bolestnou, jak drží na klíně mrtvé tělo svého Syna, zarmoucenou Magdalenu, Nikodéma, sv. Jana a další postavy. Nevěděli, co mají obdivovat dříve - Jurkovičův důvtip, uměleckou koncepci mistra Úprky a nebo přesné a důkladné provedení na skle panem Škardou. V dalších dvou letech byl stejnou technikou proveden obraz XII. zastavení "Ježíš umírá na kříži" a 11. května 1907 bylo ozdobeno nejvelkolepější XI. zastavení s obrazem "Ukřížování", také od Úprky. Již sama kaple svým tvarem, polohou a umístěním se vztyčuje nad svým okolím jako Ježíšův kříž na Golgotě a naznačuje důležitost tohoto okamžiku. Kompozice obrazu je věrná evangeliu. Vedle důstojné a božské postavy Krista vidíme po pravici lotra odevzdaného do vůle Boží a zoufalého po levici. "Ať nás sílí pohled na tvůj kříž, abychom jednou měli podíl s tebou, který z dřeva kříže kraluješ nad nebem i nad zemí."

Okolo nové křížové cesty byla upravena čtyři metry široká cesta, na neschůdných místech zřízeno padesát schodů. Před IV. zastavením křížové cesty byly upraveny lavičky, aby poutníci ve stínu jedlí a buků si mohli odpočinout.

Při návrhu staveb specifického zaměření, jakými byli kaple křížové cesty na Sv. Hostýně, se Jurkovič propracoval k základnímu repertoáru symbolických forem, z kterých později vycházel při tvorbě pomníků.

1.3.7 Rekonstrukce a úprava historický objektů

Jurkovič měl velice aktivní postoj vůči zděděným hodnotám a tradici: „*Památka si zaslouží úctu a citlivý přístup, ale současnost ji zároveň musí určit nový aktuální smysl, aby mohla dále zůstat naživu.*“ Jurkovič obdivoval dílo starých mistrů. Rekonstrukce a úprava historických objektů představovala okruh architektonické činnosti, který zhutňovala celý ideový problém jeho tvorby, problém slučování historického a současného, problém návaznosti tradičního a aktuálního. Příležitost k tomuto měření sil se starými mistry dostal architekt od zákazníků podnikatelských kruhů, kteří měli zájem upravit historické stavby pro potřeby moderního bydlení a reprezentace. Od rodinných domků tak hnali Jurkoviče k úlohám protilehlým, k rekonstrukcím starých zámků. Tvůrčí byla Jurkovičova účast na modernizacích a rekonstrukcích historických památek

Pravá příležitost přišla s objednávkou na přestavbu zámku v Novém Městě nad Metují. O co vlastně šlo při úpravě zámku v Novém Městě nad Metují? Rozlehlá budova zámku, ukrývající původní gotické části v renesanční přestavbě z druhé poloviny 16.století, dostala další přestavbou po polovině 17.století barokní výraz a později byla doplněna drobnými přestavbami a rokokovou výzdobou interiéru.

Na opravu a vybavení novoměstského zámku byly věnovány velké prostředky. Dušan Jurkovič dokonale splnil hlavní požadavky - zachovat historický ráz, šetřit každé znamení doby a přitom vyhovět potřebám moderního bydlení. Dušan Jurkovič pracoval v době, kdy vládl secesní sloh a v duchu tohoto slohu prováděl i úpravy místností. Pečlivě promýšlel svůj postup a dbal, aby žádný zásah nevybočil z organismu zámku. Jeho plány realizoval stavitel Otakar Nypl. V hrubé stavbě byly stavitelské práce ukončeny v roce 1910. Celou renovaci zámku hradil Josef Bartoň sám.

Protože původní barokní práce prováděli Italové, i Jurkovič si k práci pozval na sedmdesát italských dělníků a zedníků. Druhou polovinu pracovníků tvořili naši lidé. Zámek se postupně probouzel do své podoby z doby Waltera z Leslie a chiaroscurové výzdoby stěn z doby Rudolfa ze Stubenberku. Celý zámecký komplex, který před opravami spíše připomínal rozlehlý činžovní dům, se stal opět perlou Nového Města. Fasáda byla zbavena jednotvárné barokní omítky a chiaroscurové malby byly z velké části obnoveny. V restaurované renesanční fasádě jsou i nakreslená okna, která připomínají úroveň někdejších

podlaží. Stavebně na tom byl nejhůře východní roh zámku. Ten musel být postaven znovu. Chiaroscurová výzdoba zvláště na vnějších zdech je v současné době už značně vybledlá a je třeba ji obnovit. Jurkovičem restaurovaná schodiště jsou díky nízkým stupňům velice pohodlná. Plně vyhovuje dvouramenné schodiště v jihozápadní části zámku. Masivní věž na severozápadním rohu byla vylehčena prosklením. Věž na jihozápadním rohu byla zrušena a nahrazena byla malou věžičkou, která ve své spodní části je velice masivní, aby sloužila jako opěra kaple. Při západní straně zámecké zdi nad srázem k Metuji bylo přistavěno několik arkádových oblouků, na něž byla posazena kamenná terasa. Vchází se na ni ze zimní zahrady. Na nádvorní vnitřní straně umístil Jurkovič tři balkónky přístupné ze druhého patra. Nad jižními arkádami jsou tři plastiky erbů: Jana Černického, Rudolfa ze Stubenberku a rodiny Bartoňů. V jednom výklenku naznačených arkád visí velká tabule se znaky všech majitelů zámku. Ochoz na Máselnici byl zmodernizován a věž získala ušlechtilý vzhled. Bohužel směr větru už neukazuje 1 m vysoká plechová korouhvička sv. Antonína. Zrezivěla, vítr ji odlomil a živnost sv. Antonína už nebyla obnovena. Masivní rampa, vedoucí k portálu, byla nahrazena pohodlným mostem, spočívajícím na širokém oblouku. Most je opatřen robustním kamenným zábradlím. Sochy řeckých bohů byly ponechány a ke střežení mostu přibýly dvě skulptury medvědů od profesora Šejnosta. Před portálem se most na obou stranách rozšiřuje v odpočívadla. Ještě před rozšířením zdobí most dvě vysoké kovové lucerny. Vlevo nad odpočívadlem je stále malé ostění bývalé střílny.

Vedle toho přestavěl a dostavěl zámeček Molitorov (1909-10), upravoval zámek Zbraslav (1911-12). Zachovány jsou rovněž návrhy na úpravu Kunětické hory (1924) a zvolenského zámku (1924-25). Národní osvobození Slováků v roce 1918 Jurkoviče vnitřně přesvědčilo, aby se vrátil z Brna zpátky na rodné Slovensko. Jeho tvorba v meziválečných letech měla v porovnání s ranými díly značně odlišný charakter. Postupně přebíral podněty z nových nastupujících architektonických směrů, mezi nimi i z funkcionalismu. Zároveň tvořivě navazoval na umělecké záměry z předchozího období.

1.3.8 Monumentální pomníková tvorba a Mohyla na Bradle

Za první světové války byl přidělen do oddělení válečných hrobů a hřbitovů v Krakově. Z té doby pochází na čtyři desítky působivých návrhů pohřebišť a pomníků, jedinečně začleněných do krajiny západní Haliče (Gładyszów, Ratunda, Wóla Cieklińska a další).

V návrzích komorních náhrobků meziválečného období postupoval velmi zajímavým způsobem. Utvářel pomník zemřelého nejen jako pietní monument, symbol lidského údělu, ale zřetelně usiloval jakousi výtvarnou metaforou vyjádřit něco víc o životě člověka, kterému náhrobek stavěl. Forma náhrobku potom byla výsledkem architekta poznání a uvažování a v neposlední řadě i zhodnocením vlastního vztahu k zemřelému.

Tvorbě monumentálních pomníků a památníků se věnoval s velkým zaujetím. Hlavně proto, že tato tvorba dovolovala vstupovat do krajiny, dotvářet to, co stvořila sama příroda. Tímto způsobem mohl Jurkovič nejlépe projevit svoji schopnost zvažovat vlastnosti a hodnoty konkrétního místa a spojit je s určitou historickou událostí nebo osobností, které byl pomník určený. Tato oblast tvorby, které se vytrvale věnoval až do konce svého života, mu byla zároveň jakousi alternativní formou nezávislého výtvarného myšlení.

Vrcholem tohoto oboru je monumentální mohyla Milana Rastislava Štefánika na Bradle (1919, realizace 1923 – 1928). Podařilo se mu uskutečnit jeho nejznámější a všeobecně nejuznávanější dílo. K Štefánikovi měl blízky vztah, neboť oba prožili dětství v kraji pod Bradlem. Projektem mohyly splnil Štefánikovo přání odpočívat v rodné půdě. Charakteristická bílá lesknoucí se terasovitá stavba se čtyřmi obelisky představuje typickou čistotu architektonického projevu Dušana Jurkoviče v souladu s okolní krajinou. Celá stavba je postavená z travertinových bloků. Po čelních a bočních schodištích se dá vyjít až k hrobu, kde se nám nabízí krásný výhled. Z kopce tak vyrostla rozlehlá kamenná terasa obdélníkového půdorysu se zešíkmenými stěnami. Uprostřed se tyčí monument, který tvoří stupňovitá pyramida se čtyřmi obelisky na nárožích a ve vrcholu má masivní sarkofág. Proporce realizované stavby jsou menší oproti původnímu návrhu, který musel architekt z důvodů finanční náročnosti přepracovat. Mohyla, slavnostně odhalená 23. září 1928, patří k vrcholům monumentální pomníkové tvorby na Slovensku.

Dušan Jurkovič vytvořil díla na památku mnoha významných osobností: P. O. Hviezdoslava, J. Kollára, J. Björsona, J. M. Hurbana a dalších. V třicátých letech pokračovala jeho tvorba v duchu doby. Projektovat školy, technické stavby, obytné domy, kostely. Můžeme například vzpomenout funkcionalistický projekt Kochova sanatoria v Bratislavě.

1.3.9 Ochrana přírody

Kontext Jurkovičova díla je určen rovinou času a rovinou prostoru. Architekturu chápal jako součást přírody, jako vlastní odpověď člověka na prostředí, ve kterém žije, jako prostředek, kterým ho poznává, osvojuje si ho a vtlačuje svoji pečeť. Jurkovičova díla si přírodu nepodrobují, vstupují s ní do dialogu, pomáhají člověku sblížit se s ní, existovat v ní. Je v tom kus sebevědomí a zároveň úcty a pokory vůči světu, kterého je člověk součástí. Architekt reagoval na krajinu velmi citlivě, esteticky ji procitřoval, a hledal v ní romantickým způsobem i symbolickou analogii lidských pocitů a myšlenek. Jeho pojetí přírody, zřejmě podstatnou roli hrála představa přírody-krajiny jako domova v obecném slova smyslu. Zrodila se tak Jurkovičova koncepce ochrany přírody, která měla mnohé styčné body s už vzpomínanou koncepcí obnovy památek. Krajinu, její přírodní krásy a bohatství, chápal Jurkovič jako součást národního dědictví, kterou je třeba chránit, ale i polidštit a využívat. Všechna tato tvrzení komentuje architekt svými slovy: *„je důležité uvědomit si jen nejbližší budoucnost. Postupujeme mílovými kroky a život se jim přizpůsobuje. Spějeme nenávratně k zmechanizování celého života, dálky ztratily svoje měřítko. Přeji si, aby každý znal svoji vlast a každý Slovák Slovensko, ale i během návštěv cizinců bych rád viděl, aby celé Slovensko, nejen jeho hlavní město, mělo čím dokumentovat svůj podíl na historii a životě národa.“*

V dvacátých letech se významně zapojil do společensko-kulturních aktivit. Patřil k zakladatelům Zemědělského muzea v Bratislavě, působil jako vládní komisař na ochranu památek a předseda Umělecké besedy Slovenské. Srdcovou záležitostí D. Jurkoviče, náruživého turisty, plavce a lyžaře, byla opět a zas ochrana přírody.

1.3.10 Demänovské jeskyně

Od začátku svého působení v úřadě prosazoval zřízení přírodního parku, resp. přírodní rezervace, zahrnující horské a krasové oblasti Slovenska: *„Z plánů a programů, o jejichž splnění usilujeme už od převratu, uvádím hlavně vytvoření velkých přírodních rezervací,*

předběžně v Tatrách...“ Jeskynní sbor si ho vybral jako svého prvního čestného člena, neboť Jurkovič se neúnavně snažil o zpřístupnění Demänovských jeskyní, které navštívil tři měsíce po jejich objevení. Vypracoval návrh, podle kterého by se i dosud neobjevené, pod zemí ukryté přírodní zvláštnosti a pravěké památky dostaly pod ochranu státu. Návrh byl přijatý a on byl pověřen správou jeskyně. Jurkovičovy plány se nevztahovaly pouze na jeskyně, hlavní předmět zájmu, ale zahrnovaly také jejich bezprostřední a širší okolí. Od opatření, které bylo potřeba přímo v jeskyni (osvětlení, bezpečné přechody pro návštěvníky, ochrana krasových útvarů), postupoval k ochraně okolí jeskyní před nevhodnou zástavbou. Rozpracoval stavební program budov, tvořících obslužné zázemí, úpravu přístupných cest přes dolinu i výstavbu turistických zařízení v nedaleké osadě s ohledem na využití pro letní i zimní rekreaci.

Ochranu přírody tedy chápal jako úzké propojení s turistickým ruchem, v jehož podpoře viděl cestu, jak přiblížit přírodní krásy veřejnosti. A nebyl by architektem, kdyby své myšlenky a představy nerealizoval. Zaměřil se tak na zlepšení turistického ruchu ve Vysokých Tatrách.

1.3.11 Vysoké Tatry

V třicátých letech se Jurkovič potkal s lákavou výzvou – dát přímý architektonický výraz technickému dílu umístěného v mimořádně náročných podmínkách. Zabýval se přípravou projektu pro stavbu lanové dráhy na Lomnický štít ve Vysokých Tatrách. O svém díle se po jeho dostavení vyjádřil s nespokojeností: *„Dodržel jsem přesně předem stanovený program, že stanice splnila svoji funkci jen jako výhradně technický, provozu schopný objekt. V blízkosti stanic měly být postaveny samostatné objekty chatového rázu pro turisty a sportovce. Stavební dozorce se stavebníkem však přistavovali a přilepovali restaurační a obývací místnosti na jednotlivé už založené a rozestavěné staniční budovy tak, že tam dnes stojí jen karikatury objektů, které by nás měly i reprezentovat.“* Navzdory výhradám, které se vztahovaly hlavně k stanicím na Skalnatém Plese, můžeme říct, že architekt překročil čistě utilitárně-technickou rovinu a uvážlivým využitím výtvarných prostředků vytvořil dílo, které naplnilo jeho myšlenku architektury jako kulturního zásahu člověka do přírody. Jurkovič tady navzdory řešení funkčních aspektů stavby osvědčil suverénnost v nakládání s repertoárem funkcionalistické moderny. Šedé kamenné obklady z nepravidelných kvádrů, korespondující se skalnatým horským prostředím, jsou oživené kontrastem

červených keramických obkládaček a střešní krytiny. Strohost linií je mírně změkčena v místech, kde se stavba otvírá bližšímu kontaktu s člověkem (například vstupní portál nebo křivky pilířů). Návrh stanice na Lomnickém štítě se vyznačuje čistotou linií (skoro konstruktivismus).

Téma turistických ubytoven obohatil Jurkovič ještě o jeden příspěvek, když navrhl chatu Setona Wattsna v Čupec u Skalce. Úžasným způsobem využil svažující se terén pro přirozené zasazení stavby do prostředí. V návrhu kombinoval kamenný základ stavby s dřevěnou srubovou konstrukcí poschodí a verandy. Prosté účelné základní formy architektury oživil na dřevěných částech stavby dekorem v podobě stylizovaných geometrických vzorů.

Jurkovič se snažil prosadit i nové možnosti v oblasti ubytování turistů. Inspirací mu byly hlavně rakouské a slovinské hory, po kterých taktéž cestoval. Možnost zvýšit poměrně malé ubytovací kapacity a zároveň zlepšit sociální podmínky chudých obyvatelů horských vesnic viděl v ubytování turistů v soukromých rodinných domech. Jeho plán počítal s úpravami a nadstavbami vesnických domů, které by například v podkroví vytvořily prostory pro ubytování hostů. Počítal také s celkovým zkulturněním, úpravou a zkrášlením vesnic, a měl i výchovný záměr: lid se měl tímto způsobem učit snášenlivosti. Výchovný záměr byl často motivem jeho úvah. Celý život se zamýšlel nad konkrétními návrhy jak řešit situaci, sociální poměry a vzhled vesnic a městeček.

V období války Slovenské republiky se jako člověk věrný česko-slovenské vzájemnosti a demokracii odmlčel. Proti totalitě a násilí viděl vlastní válku ve své tvorbě. V tichu pracovně vytvářel velké pomníkové projekty. Ke konci války prolomil stěny samoty a prostřednictvím synů se zapojil do aktivního odboje. Po roce 1945 se navzdory vysokému věku opět pustil do uměleckých a společenských aktivit. Jeho posledním realizovaným dílem bol pomník obětem v Kremnici. Odešel náhle 21. prosince roku 1947 v Bratislavě, 23. prosince byl pohřben na evangelickém hřbitově na Kozí ulici v Bratislavě a v listopadu 1948 byly jeho tělesné ostatky převezeny na hřbitov v Březové pod Bradlem.

Zemřel tak renesanční člověk s velkou duší, velkým talentem a spoustou plánů, který byl aktivní i v politice. V roce 1919 se stal vládním komisařem pro zachování uměleckých památek na Slovensku, Inicioval přijetí zákona na ochranu přírodních památek, zasloužil se o zpřístupnění Demänovských jeskyní, prosazoval založení přírodních rezervací na Slovensku, byl spoluzakladatelem muzea v Bratislavě. V roce 1933 dostal cenu České akademie věd a umění, v roce 1938 mu byl udělen čestný titul, doktor filosofie, v roce 1991 mu byl in memoriam udělený řád T. G. Masaryka I. třídy.

Dušan Jurkovič vytvořil pozoruhodné dílo, obdivuhodné svou nezaměnitelnou tvářností. Charakterizuje jej citát: *“Umění má být pro každou složku národa, inteligenta, rolníka i dělníka, ono má vytvořit rámec pro styl života, proto musí být i naše”*.

2 PUSTEVNY NA RADHOŠTI

2.1. Historie

Horské sedlo Pustevny je jedno z nejvýznamnějších horských středisek v Beskydech. Nachází se v Radhošťské hornatině mezi Radhoštěm a Tanečnicí na katastru obcí Trojanovice a Prostřední Bečvy. Vypráví se pověsti o synovi frenštátského tkalce, který zde poustevničením vykupoval posmrtný klid svého hříšného otce, či o francouzském princovi, který zde byl poustevníkem.

Pustevny dostaly své jméno právě díky pověstem o poustevnících, které se tradovaly krajem. Lidé, zejména příznivci Pohorské jednoty Radhošť, brzy objevili v čem spočívá krása tohoto půvabného kraje a začali zde budovat turistické chaty a útulny. V polovině 18. století byla poblíž první dřevěné radhošťské kaple zřízena poustevna pro jednoho poustevníka. Přestože byli už v roce 1782 císařským výnosem poustevníci zrušeni, začalo se místu s opuštěnou poustevnou v katastru obce Prostřední Bečva až dodnes říkat Pustevny. Posledním poustevníkem byl údajně pověstný Felix, který ve svém útočišti zemřel snad roku 1784. Až v souvislosti s rozmachem turistického ruchu v závěru 19. století se na Pustevnách začalo se stavební činností. Atraktivností Pusteven v blízkosti hory Radhošť si byli velice dobře vědomi členové frenštátského spolku "Pohorská jednota Radhošť", nejstaršího českého turistického spolku, kteří si dali za cíl zpřístupňovat odlehlá místa beskydských hor, značit turistické trasy a zřizovat síť horských hotelů a ubytoven.

Brzy po založení spolku v roce 1884 odkoupili od fojtky Malinové z Prostřední Bečvy pozemek v blízkosti už rozpadlé poustevny. V roce 1891 tam postavili první útulnu zvanou

Pústevňa. Již o tři roky později vedle ní vyrostla druhá útulna, "Šumná". Ale protože turistický ruch se stále zvyšoval, bylo nutno zvýšit také ubytovací a pohostinské kapacity.

Členové Pohorské jednoty se obrátili na vsetínskou stavební kancelář Michala Urbánka, jehož tehdejší zaměstnanec, slovenský architekt Dušan Jurkovič, projektoval ve slohu tzv. lidové secese postupně dvě další útulny, Libušín a Maměnku, které mohly být zpřístupněny v roce 1899.

2.2. Výstavba areálu

Ojedinělý soubor dřevěných staveb oživuje beskydský hřeben na Pustevnách již více než sto let. Poetické jsou už jen jejich názvy: Libušín, Maměnka, Pustevenka a Valašská zvonice. Ke komplexu staveb na Pustevnách navrhl Jurkovič i drobné doplňky, například orientační tabule nebo vnější tělovýchovná zařízení a terasy s venkovním nábytkem.

V letech 1897 – 1899 byly tyto stavby, včetně interiéru, realizovány podle návrhů Jurkoviče a stavitele Michala Urbánka ze Vsetína na objednávku Pohorské jednoty Radhošť. Tyto stavby vzbudily velký ohlas mezi veřejností i odborníky a znamenaly pro Jurkoviče uznání vyjádřené přívlastkem „básník dřeva“.

Při projektování turistických a rekreačních staveb na Pustevnách situovaných ve volné krajině kladl Jurkovič velký důraz na použití přírodních materiálů a citlivé začlenění do prostředí. Šlo o tvorbu stavebního novotvaru. Na jedné straně ho určoval věcný obsah – účel, a na druhé straně ho podmiňovali souvislosti s umístěním. Podstatnou roli tady sehrál romantický ráz krajiny a významové vazby konkrétního místa (Radhošť opěvovaný mýty), které architekta vyzývaly k využití prvků a motivů místní tradice. Jurkovič zde využil všechny zkušenosti a praktickou řemeslnou rutinu lidových mistrů.

Stavby na Pustevnách (obzvláště Maměnka), stejně jako i další stavby raného období po formální stránce vznikaly podle principů skládání a kombinování různých prvků a motivů lidového stavitelství. Tyto byly převzaty jak z lokalit Valašska, tak z lokalit Slovenska. Jurkovič svým architektonickým projevem na Pustevnách upozornil na bohatství staronových forem schopných života. Jeho hlubší smysl a pozitivní zaměření k obrodě architektonické formy přes návrat k archetypu objasňují hlavně vlastní komentáře uvedené v úvodní publikaci Pustevně na Radhošti, vydané v roce 1900 v Brně. Dušan Jurkovič tam

píše: „*Práce tato je jakési zúčtování výsledků mého dosavadního studia lidových staveb při stavbě uměle konstruované. ...Doufám, že v době, kdy nejen u nás, leč i jinde po Evropě snaha po obrození z utkvělých forem se objevuje, není nevčasný tento podnik, tím spíše, protože základem práce moje jest jednoduché, ale jednoduchostí tou právě silné umění lidové.*“ A na jiném místě: „*Pokud vím, je to první pokus u nás podobného druhu.*“ Svým pokusem chtěl Jurkovi obrátit pozornost „*na bohatství forem staronových, schopných zajistě života, protože osvědčených už po staletí a odpovídajících přirozenému, nevyumělkovanému vkusu, na jež chvilková móda nemá vlivu.*“ Uvedené pasáže svědčí o tom, že Jurkovič si byl vědom širších dobových souvislostí svého pokusu. Úspěch celého pokusu, přirozeně, závisel na architektově schopnosti analytického průniku a na jeho schopnosti vyvodit z určitých poznatků obecnější závěry.

Při návrhu Maměnky použil jako předlohu fojtství z Velkých Karlovic, usedlost Orsága Košuta z Nového Hrozenkova nebo statek U Petrusků ze Zubří. Pro útulnu, tedy ubytovnu, si vzal za vzor budovy, které byly schopny pojmout větší počet obyvatel – obydlí pro více rodin. Základním faktorem tu byl účel stavby. Jak sám autor říká, jde o jakési zúčtování jeho studia na Valašsku a Slovensku. Maměnka byla stavěná jako lidová útulna pro turisty na Pustevnách, která je pojmenována jménem, jež valašskému lidu jest souhrnem veškeré úcty a lásky. Maměnka – zrozená z lásky k vlasti a duše lidu kéž útulkem jest a potěchou lidem dobré vůle.

Maměnka je z celku Jurkovičových staveb radhošťských zevně nejbohatší článkovaná a nejživěji rytmovaná. Ze všech stran jde o velmi složitý obrys, podezdívka je pro sklon půdy různě vysoká, zábradlí, pavlač a široce vypuštěné střechy oblamují se podle půdorysu, ze stěn srubu vystupují na konzolách sloupové verandy a pavlače. Z tvarového hlediska je tedy stavba hravou skládačkou různých prvků z bohatého repertoáru karpatské srubové architektury. Pestrost motivů však architektovi nezabránila dosáhnout harmonickou jednotu díla. Jednotlivé její prvky a detaily jsou udělané „*věrně dle lidových vzorů až do nejmenších podrobností*“. Podobným postupem se Jurkovi řídil i při navrhování interiéru, kde se v malbě stěn i na nábytku opakovaly lidové vzory.

Na stavbu Jídelny (Libušín) vypracoval Jurkovič dva návrhy. Starší zobrazuje průčelí komponované symetricky podle středové osy zdůrazněné vikýřem s rozetou a věží.

Celkový výraz je ve srovnání s Maměnkou přísnější a obrys sevřenější. Půdorys připomíná jednododnní kostel s transeptem, v jehož čele je hlavní vstup. Vstupní průčelí je komponované asymetricky. I zde jde o kombinaci kamenné podezdívky se srubovou nadstavbou. Jurkovič zde dále rozvíjí svůj *lidový sloh*, ale přejaté prvku už transformuje a obohacuje způsobem, ve kterém můžeme cítit ducha secese. Potvrzují to motivy použité na rampě vstupního schodiště (jeho základní linie i motiv labutě), linie některých vyřezávaných detailů v exteriéru i v interiéru stavby. Dřevěné obklady stěn a stropu restaurace Libušín jsou sladěny v modrém odstínu a zdi nad dveřmi a okny jsou vyzdobeny freskami a sgrafity s motivy valašských a slovenských pověstí, které byly vytvořeny podle akvarelových studií malíře Mikoláše Aleše. Mikuláš Aleš, který si zájem o Valašsko odnesl již z Národopisné výstavy Československé, konané v Praze roku 1895, na níž byla instalována mimo jiné Valašská dědina s hospodou "Na posledním groši". Podle Alšových kreseb zbojníků Ondráše a Juráše, portáše Stavinohy a boha Radegasta vymaloval interiéry Libušína akad. malíř Karel Štapfer. Kolem stolů v jídelně je rozmístěno přesně 100 vyřezávaných židlí. Jurkovič totiž pojal problematiku stavby komplexně spolu s vnitřním zařízením. Nábytku a interiérovým prvkům věnoval velkou část své činnosti, bylo to jedno z věčných témat jeho mnohostranné tvorby. K unikátům budovy patří tři secesní lustry, které byly nově vyrobeny podle nikdy nerealizovaného návrhu Dušana Jurkoviče.

V podobném duchu utváří architekt i plány dalších staveb na Pustevnách z roku 1899 – Zvonice, a hlavně i Kuželny, kde samorosty použité ve funkci dřevěných mříží zodpovídají svým charakterem ducha secesního naturalizmu.

Po turistickém útlumu způsobeném první světovou válkou nastal další stavební rozvoj Pusteven za první republiky. V roce 1925 vypracoval Dušan Jurkovič návrh na stavbu hotelu, který měl doplnit komplex staveb na Pustevnách. Vypracoval projekt velké sto-postelové turistické útulny s restaurací. Rozlehlá čtyřpodlažní stavba, citlivě zasazená do svažujícího terénu, nabízela vymoženosti soběstačného turistického střediska s možností sportovního i společenského využití. Na rozdíl od malebných staveb na Pustevnách prezentuje tento návrh ráznou, symetricky utvořenou hmotu horského hotelu s ryzalitem a převýšením ve střední části. Z hlediska konstrukce mělo jít o kombinaci kamenného zdiva

(ve dvou spodních podlažích, částečně vsunutých do svahu) a dřevěné konstrukce horních obytných podlaží. Průčelí bylo v horní části pokryté šindelem a siluetu stavby oživovala členitá střecha s mansardami. V roce 1926 byla dokončena výstava moderního horského hotelu Tanečnica. V jednom z jeho pokojů strávil noc československý prezident Masaryk při své návštěvě Valašska v červnu 1928. Téhož roku v zimě se na nově postaveném pustevenském můstku konaly závody ve skocích na lyžích.

V roce 1932 byl na hřebenu mezi Pustevnami a Radhoštěm postaven další horský hotel, nazvaný Radegast. Pohostinskou a ubytovací funkci tehdy také plnila Útulna pod radhošťskou kaplí.

Druhá světová válka přinesla zpusťování pustevenských objektů, neboť v závěru války tam byli ubytováni příslušníci Hitlerjugend a maďarských asistenčních oddílů. Po válce, v roce 1947 se na Pustevny dostavil tehdy téměř osmdesátiletý Jurkovič a přimluvil se za zachování objektů, přestože se vyjádřil, že by takto již nestavěl. Nejstarší útulny se pomalu dostávaly do havarijního stavu, takže časem zůstal plně funkční jen hotel Tanečnica a nedaleký hotel Radegast.

S myšlenkou zásadní rekonstrukce pustevenských útulen přišlo až v osmdesátých letech Valašské muzeum v přírodě. Realizovat se ji podařilo až od roku 1995. Po čtyřech letech, v roce 1999 mohla být slavnostně znovuotevřena restaurace Libušín a v roce 2003 byl zpřístupněn také hotel Maměnka. Areál Pusteven byl v době rekonstrukce prohlášen Národní kulturní památkou.

2.3 Rekonstrukce

V minulosti byl Jurkovičovým stavbám už dvakrát předpovídan zánik. Poprvé krátce po druhé světové válce, kdy jeho tehdejší vlastník, turistický spolek Pohorská jednota Radhošť, uvažoval, zda má ještě význam začít s opravou zchátralých objektů. V roce 1947 se zjistilo, že nosné konstrukce vyžadují rozsáhlejší opravu a Pohorská jednota uvažovala o demolici. Ke zbourání Libušína a Maměnky nedošlo jenom díky zásahu samotného architekta Dušana Jurkoviče, který tehdy 79letý podnikl cestu na Valašsko. Jurkovič se

rozhodně postavil za zachování staveb a navrhl plán obnovy k záchraně objektů. Maměnku navrhoval od základů opravit a interiér upravit podle požadavků moderního bydlení. Po únorovém převratu 1948 byl spolek Pohorská jednota násilně rozpuštěn a obě dřevěné stavby začal využívat státní podnik Valašské hotely a restaurace. V letech šedesátých byly objekty opravovány, železné opravy nezastavily jejich chátrání a tak v osmdesátých letech byl provoz v nich omezován až do úplného zastavení. Teprve v roce 1985 se Pustevny dočkaly rekonstrukce. V roce 1986 bylo vydáno stavební povolení na celkovou rekonstrukci Maměnky a Libušína. Započatá rekonstrukce byla v roce 1990 z nedostatků finančních prostředků a likvidace podniku Valašské hotely a restaurace přerušena. Celou situaci komplikoval soudní spor o vlastnictví objektů. Po likvidaci Valašských hotelů a restaurací počátkem devadesátých let zůstaly Libušín a Maměnka opuštěné a jejich stav Stavební úřad v Rožnově pod Radhoštěm v roce 1994 označil za havarijný a nařídil nutné zabezpečovací práce.

V roce 1995 se stává vlastníkem areálu na Pustevnách stát s právem hospodaření pro Valašské muzeum v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm bezúplatným převodem od Valašských hotelů a restaurací, státní podnik v likvidaci. Pro záchranu objektů na Pustevnách byly tyto objekty nařízením vlády číslo 262/1995 Sb. prohlášeny za Národní kulturní památku a spolu s Valašským muzeem v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm tvoří ojedinělý památkový celek na severovýchodě České republiky. Areál Pusteven je zapsán pod rejstříkovým číslem 295. A v tomtéž roce započalo Valašské muzeum s rekonstrukcí Maměnky. Pro provádění rekonstrukcí byly stanoveny podmínky k zachování původní autentičnosti stavby – stavební prvky a architektonické články se všemi detaily (zejména dveře, okna, kování, zábradlí, stropy a barevnost).

Při rekonstrukci objektu byly provedeny zásadní stavební úpravy – statické zajištění objektu proti lokální destrukci. Následně byla zahájena postupná celková obnova stavby, výměna všech dřevěných prvků napadených hnilobou a plísněmi. Všechny nově zabudované prvky jsou impregnovány proti živočišným a rostlinným škůdcům, statické zajištění nosných konstrukcí bylo provedeno pomocí ocelových táhel. Dále byla provedena výměna schodiště, oprava krovových konstrukcí a výměna šindelové krytiny. V interiéru byla provedena tepelná izolace, stěny byly omítnuty. Vestavba sociálního zařízení je řešena

lehkými příčkami s minimálními zásahy do původních konstrukcí. Vodorovné izolace, zdravotně-technické instalace, elektroinstalace a instalace ústředního topení byly provedeny s maximální šetrností k původním konstrukcím. Byly položeny nové podlahové konstrukce, provedeny keramické obklady a dlažby. Dále byly provedeny práce malířské, natěračské a restaurátorské. Výplně okenních otvorů byly repasovány, včetně kování. Dveře byly částečně repasovány, některé bylo nutno vyrobit v kopiích nově, včetně ozdobného kování.

Řemeslníci museli při opravách dbát na dodržování původních stavebních technologií. Přednost před stroji měla ruční práce, ani pro moderní křížový šroubek nebylo v Maměnce místo. Zkrátka veškerá technologie musela být přizpůsobena tak, aby se renovované prvky co nejvíce podobaly těm původním, starým více než sto let.

Maměnka bude sloužit jako ubytovací zařízení s 11 pokoji se samostatnými sociálními zařízeními. Pokoje jsou ve čtyřbarevném pojednání a původním tónování: zelená, červená, okrová a modrá s původními motivy na stěnách. Podlaha je jako původní – smrk na perodrážku s ručně tkanými koberci vyrobenými v Moravské gobelínové manufaktuře ve Valašském Meziříčí.

Vybavení pokojů vychází tvarově i konstrukčně z původního nábytku, jehož prvky jsou zachovány v depozitáři muzea. Zásadou bylo zachování „ducha“ původního nábytku a jeho transponování do nové podoby se zachováním nosných výtvarných prvků, např. vějíř. Dekorativní doplňky jako osvětlovací tělesa, keramika, ubrusy, závěsy a povlečení byly provedeny dle původních vzorů. Kopie obrazů jsou použity z depozitářů Val.muzea. Pro zpracování barevného řešení fasády objektu Maměnka bylo použito dostupných dobových fotografických a grafických materiálů s přihlédnutím ke zjištěné skutečnosti a zaměření na stavbě, včetně odebrání barevných vzorků. Cílem architektonického řešení je navrácení původního výrazu fasády se všemi charakteristickými prvky a detaily.

Po dokončení rekonstrukce objektů, kromě záchrany těchto unikátních historických památek, dojde k zpřístupnění vnitřních prostor pro veřejnost s možností využití pro kulturní a společenské účely. Rekonstrukce Jurkovičových staveb bezpochyby spolu s kulturními a společenskými akcemi, zejména folklorního charakteru, přispěje k zatraktivnění cestovního ruchu na Pustevnách. Záměrem Valašského muzea v přírodě je i regenerace celého areálu – počítá se s doplněním kuželny dle dochovaných dobových materiálů, s rekonstrukcí objektu Pustevenka a s humanizací bungalovů, které by se měly stát doplňkovou ubytovací jednotkou pro rekonstruovaný objekt Maměnka.

Navštivte Pustevny: „ ...a tady pochopíte, co je stavitel, který nenahrazuje jenom zdi, ale promýšlí svou stavbu jako básník svůj román do všech podrobností, do všech koutů, do každé čáry malby, do všech kusů nábytku, do každé linie vnějšku i výplně holých stěn. Jediným uměleckým stylem hraje tu v symfonickém souladu vnějšek i vnitřek, a všecko od půdorysu až ke dřevěnému vyklenutí, od pavlače ke střeše, všecko to trámoví i lišty, všecky výřezy a ozdoby, všecky ty divné květy a valašsky stylizované ptactvo, všecko bledě zelené, unyle žluté, modré a červené svítí, výská i mdlí tklivou jakousi přítulností zemité vůně domácí...“

II. PRAKTICKÁ ČÁST

2 AREÁL PRO ZIMNÍ SPORTY (ALPSKÉ LYŽOVÁNÍ V LOKALITĚ ŘEKA V MORAVSKO-SLEZSKÝCH BESKYDECH)

Ski areál v Řece byl vždy známý svou extrémní sjezdovkou, která v Beskydách nemá konkurenci. V roce 2003 zde bylo obnoveno lyžařské centrum s názvem Ski areál Řeka, kterému ovšem chybí jednotný výraz. Cílem mého diplomového projektu bylo vytvoření celkového výtvarného a prostorového řešení v duchu lidové tvorby dané lokality. Inspirací mi bylo studium díla Dušana Jurkoviče, který navrhoval řadu objektů a doplňujících prvků situovaných ve volné krajině, které taktéž vyžadovaly použití přírodních materiálů a citlivé začlenění do okolního prostředí.

Celkové výtvarné i prostorové řešení ski areálu vyžadovalo hlavně řadu drobných citlivých zásahů do okolí sjezdovek, přilehlých zákoutí a parkovacích ploch, které by jednak celý areál sjednotily, jak výtvarně, tak i účelově. Chyběly zde orientační tabule, místa k sezení a k odpočinku. Stávající části areálu, zejména přístupové stezky ke sjezdovkám a vlečkům zde byly špatně dostupné pro obtížnost terénu.

Zvolila jsem jednoduché a finančně nenáročné řešení, které by zatraktivnilo lyžařské centrum v Řece nejen v zimním období. Za použití dostupných materiálů – dřeva a kamene a betonu jsem - sestavila kolekci doplňujících a zařizovacích předmětů, orientačních tabulí, včetně dominantního prostorového poutače – stylizované plastiky lyžaře. Při volbě materiálů jsem čerpala z místních dostupných zdrojů. Při rozšiřování sjezdovek zde došlo k vykácení části lesa, ze kterého je k dispozici dřevo, a kámen zase z nedalekého kamenolomu.

Dřevo a kámen jsem využila jednak ke zpevnění a částečnému ohrazení parkovacích ploch a přístupových cest, a také na lavičky, stoly, odkládací stojany na lyže a příslušenství lyžařů a turistů, přístřešky, ohrazení atd. Některé sezónní doplňující prvky, jako jsou ohrazení vleků a obslužných zařízení, budou mobilní (možnost odstranění v letních měsících). Tyto prvky budou umístěny na betonových podstavcích, které budou při větší výšce sněhové pokrývky zcela zakryté, ale velmi účelné – budou zajišťovat výbornou stabilitu a nebudou podléhat klimatickým vlivům (voda, sníh).

ZÁVĚR

Na závěr mi dovolu, bych citovala tyto verše, věnované Dušanu Jurkovičovi:

„ Za každé chvíle dnů i nocí, v jitřním i západním vyzlacení, v plném třesku slunce i v silném oblévání měsíce, i v mihotání hvězd ryl jsem do své paměti kontury Maměnky, letící a vzdušné čáry dřevěných hmot“ A uvnitř ty pokoje světlazelené, tmavě rudé, modré i bílé! To všecko tak zcela jiné než tam hluboko dole, ty tvrdě krásné, originální i staronové hrany stolů, skříní, umývadel, kamen a všeho, všeho kolem nás! Tady pochopíte, co je stavitel, který nenahrazuje jenom zdi, ale promýšlí svou stavbu jako básník svěř román do všech podrobností, do všech koutů, do každé čáry malby, do všech kusů nábytku, do každé linie vnějšku i výplně holých stěn. Jediným uměleckým stylem hraje tu v symfonickém souladu vnějšek i vnitřek, a všecko od půdorysu až ke dřevěnému vyklenutí, od pavlače ke střše, všecko to trámů i lišty, všecky výřezy a ozdoby, všecky ty divné květy a valašsky stylizované ptactvo, všecko bledě zelené, unyle žluté, modré a červené svítí, výská i mdlí tklivou jakousi přítulností zemité vůně domácích. Sál jídelny a vila Maměnka tam nahoře na Pustevnách – to jsou dva umělecké kusy, které samy stojí za to, aby se putovalo na Radhošť.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOŘUTOVÁ-DEBNÁROVÁ,D. *Dušan Sámó Jurkovič – osobnosť a dielo*,1.vydání Bratislava, Pallas 1993. Počet stran 250. ISBN 80-7095-017-X
- [2] Odborný pracovník Valašského muzea v přírodě. *Maměnka opět v plné kráse*. Interiér, roč. 2,2004, č.2, s.10-13.
- [3] www.archiweb.cz
- [4] www.archinet.cz
- [5] www.casopis-architekt.cz
- [6] www.ekolist.cz
- [7] www.jurkovic.cz
- [8] www.stavebni-forum.cz
- [9] www.libusin-mamenka.cz
- [10] www.pustevny.cz
- [11] www.luhacovice.cz
- [12] www.ms-pamatky.cz

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrazová galerie díla Dušana Jurkoviče

Obr.č.1 Janův dům

Obr.č.2 Interiér lázeňského domu v Luhačovicích

Obr.č.3 Jurkovičův dům

Obr.č.4 Jestřábí

Obr.č.5 Jurkovičova vila

Obr.č.6 Peklo

Obr.č.7 Jiráskova Chata Dobrošov

Obr.č.8 Křížová cesta na Hostýně

Obr.č.9 Mohyla na Bradle

Obr.č.10 Mohyla na Bradle

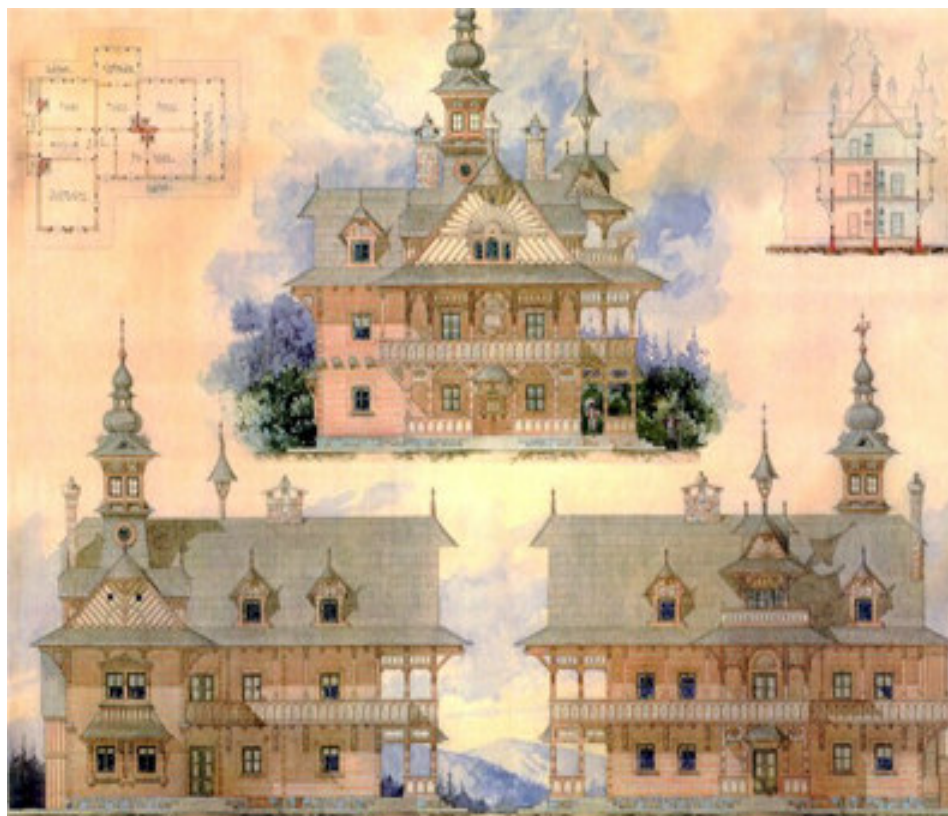
Obr.č.11 Mohyla na Bradle

Soubor dřevěných staveb na Pustevnách

Libušín, Maměnka, Zvonička, upravená stará jídelna, reklamní poutač. Vyjma kuželny se všechny stavby dochovaly a jsou nově rekonstruované. V Libušíně se provozuje restaurace, v Maměnce ubytování hotelového typu. Tradiční jsou zde jak jídla tak i stylový interiér pokojů.

Obr.č.12 Maměnka - v původním návrhu

Obr.č.13 Detail šindele - poslední řada z kozubu na staré jídelně. Z obrázku je patrný přesah horních šindelů i způsob jejich vyřezávání.

Obr.č.14 Maměnka, Libušín

Obr.č.15 Libušín

Obr.č.16 Libušín-interiér jídelny

Obr.č.17 Libušín-interiér jídelny

SEZNAM PŘÍLOH

P I - Životopisná data Dušana Jurkoviče

P II - Seznam díla Dušana Jurkoviče

P I – Životopisná data Dušana Jurkoviče

1868

23. srpna se v Turej Lúke u Myjavy narodil Dušan Samo Jurkovič jako páté ze šesti dětí tamního notáře Jiřího Jurkoviče a jeho manželky Emílie.

1874 - 78

navštěvoval evangelickou církevní školu v Brezové.

1878 - 84

navštěvoval maďarskou měšťanskou školu v Šamorině a nižší gymnázium v Šoproni.

1884 - 89

na Státní škole řemesel (K. K. Staatsgewerbeschule) ve Vídni studoval odbor stavitelský v oddělení profesora Rudolfa Feldschareka; ředitelem školy byl Camillo Sitte.

1887

v období letního pobytu v Martině navštívil výstavu lidových výšivek - hluboce na něj zapůsobila stavba vstupní věže ("slovenské brány"), kterou navrhl architekt Blažej Bulla v duchu oravské dřevěné architektury.

1889

po krátké praxi u architekta Blažeje Bully nastoupil do projektové kanceláře architekta Michala Urbánka ve Vsetíně.

1891

spolu s architektem Michalem Urbánkem navštívil při příležitosti Zemské jubilejní výstavy Prahu.

1892

studium lidového stavitelství Valašska a spolupráce s etnografem profesorem Josefem Válkem, jmenovali jej jednatelem výstavního odboru pro uměleckou a národopisnou výstavu ve Vsetíně - v jejím rámci samostatně realizoval expozici valašské jizby.

1892 - 95

pokračoval v národopisném studiu zaměřeném na stavitelství ve dřevě - zkoumal výzdobné motivy, konstrukční principy a funkční souvislosti lidových staveb (cestoval po Moravském Valašsku a západním Slovensku).

1894 - 95

v souvislosti s přípravou expozice na Národopisné výstavě československé pobýval v Praze a navázal kontakty s tamními výtvarníky (Mikoláš Aleš, Joža Úprka a další).

1895

v rámci expozice čičmanského hospodářství na Národopisné výstavě československé předvedl zároveň s architekturou i způsob života tamního lidu prostřednictvím rodiny, kterou přivedl do Prahy, a která po dobu trvání výstavy na statku bydlela, jeho díla vystavené v Praze měly příznivou odezvu a přinesly mu první objednávky.

1987 - 99

vyhotovil projekty a podílel se na realizaci turistických staveb na Pustevnách pro Pohorskou jednotu Radhošť ve Frenštátě.

1899

usadil se v Brně, kde působil jako samostatný architekt (příležitostně spolupracoval i s dalšími architekty, např. Valentýnem Hrdličkou), zapojil se do činnosti výtvarného odboru Klubu přátel umění v Brně a podílel se na kulturním dění v okruhu národně orientované brněnské inteligence, obnovil svoje kontakty s Vídní.

1900

Klub přátel umění v Brně vydal jeho publikaci "Pustevny na Radhošti".

1900 - 1

pracoval na návrzích stavby a zařízení vesnické vily pro rodinu továrníka Roberta Bartelmuse na Rezku u Nového Města nad Metují - sblížil se s Bartelmusovou dcerou Boženou, navštívil Baden - Baden, Bad Ischl, Karlovy Vary a další evropské lázně.

1901

na podzim odešel do Luhačovic, kde udělal první měření a plány lázeňských staveb, které se realizovaly hlavně v letech 1902 a 1930.

1903

uzavřel manželství s Boženou Bartelmusovou (1883-1965), z jejich svazku se narodili tři synové - Jiří (1904 - 1963), Jan (1905-1986) a Pavel (1907).

1905

začal vydávat sérii sešitů přibližujících lidové umění Slovenska pod názvem "Práce lidu našeho" ve vídeňském vydavatelství A. Schroll, v letech

1905 - 1913 vyšlo dohromady 14 sešitů.

1906

postavil vlastní rodinné sídlo - vilu v brněnské čtvrti Žabovřesky, při příležitosti dokončení stavby uspořádal ve vile výstavu svých interiérových prací.

1907

jako výraz ocenění jeho turistických staveb na Pustevnách mu bylo uděleno čestné členství v Pohorské jednotě Radhošť ve Frenštátě.

1908

začal se věnovat rekonstrukcím historických objektů - pracoval na adaptacích zámků pro účely moderního bydlení (objednávkami byl Jaroslav Veselý z Kouřimi, Josef Bartoň - Dobenín a jeho bratr Cyril).

1910

stal se členem Spolku výtvarných umělců Mánes v Praze.

1913

stal se majitelem cihelny v Trnavě - správou výroby různých druhů cihlářských výrobků pověřil svého bratra Ladislava Jurkoviče, v této dílně později pracoval i první vakuový lis na výrobu cihlových tvárnic na Slovensku, zkonstruovaný ve spolupráci s Františkem Slavíkem z Hrochova Týnce, majitelem cihlářských dílen a laboratoří; v rámci spolupráce s Františkem Slavíkem udělal Jurkovič i rozsáhlý výzkum cihlových hlín na Slovensku.

1916 - 18

pracoval v oddělení vojenských hrobů při velitelství v Krakově; jeho návrhy hřbitovů a pomníku, určené pro oblast západní Haliče, byly zastoupeny na výstavách uspořádaných v roce 1916 v Krakově a Berlíně a našly ocenění v odborných kruzích

1918 - 19

po vzniku Československé republiky se vrátil na Slovensko a usadil se v Bratislavě

1919

v květnu ho pověřili přípravou slavnosti a pohřbu generála dr. Milana Rastislava Štefánika na Bradle; začal pracovat na projektu mohyly na Bradle (stavba byla dokončena v září 1928).

Stal se vládním komisařem Úřadu pro zachování uměleckých památek na Slovensku - ve své funkci inicioval konferenci o regulačním plánu Bratislavy, upozorňoval na problematiku bytové nouze a na klíčové otázky výstavby Bratislavy jako hlavního města Slovenska, přimlouval se znovu za výstavbu rázovité obce Čičmany po jejím zničení požárem v duchu původní stavební tradici.

1920

stal se čestným členem Masarykovy Akademie práce.

Začal se zajímat problematikou výstavby standardních rodinných domků skládaných z předhotovených dílů (vyrobených ze dřeva, resp. potom z pálené hlíny) - této činnosti věnoval systematickou pozornost až do své smrti.

1921

inicioval vytvoření zákona na ochranu přírodních zvláštností a dosud neobjevených archeologických památek.

Navštívil Demänovské jeskyně krátce po jejich objevení a zasazoval se za jejich zpřístupnění veřejnosti, prosazoval myšlenku založení přírodní rezervace zahrnující Tatry a krasové oblasti Slovenska.

Na 1. valném shromáždění Umělecké besedy slovenské byl zvolen za generálního předsedu a čestného (zakládajícího) člena UBS.

1922

odešel z Úřadu pro zachování uměleckých památek na Slovensku a pokračoval v samostatné architektonické praxi, příležitostně spolupracoval

i s dalšími architekty (Jan Pacl, Jindřich Merganc, František Faulhammer, František Krupka a další).

Ministr obchodu ČSR ho jmenoval za dopisujícího člena poradního sboru ministerstva pro hospodářské otázky.

1923

navrhl a postavil vlastní rodinné sídlo v Bratislavě a na Güntherové (dnešní Lermontové) ulici č. 23 v Bratislavě, vedl kampaň za adaptaci Zvolenského zámku na sídlo župních úřadů.

1924

stal se předsedou Společnosti Slovenského vlastivědného muzea a spoluzakladatelem muzea v Bratislavě.

1925

při příležitosti mezinárodní výstavy moderního dekorativního a užitého umění v Paříži získal diplom ministra obchodu, průmyslu, pošt a telegrafu Francouzské republiky a zlatou medaili 1. třídy za architekturu; stal se čestným členem Klubu za Zlatou Prahu.

1928

stal se předsedou kuratoria nově založené školy uměleckých řemesel v Bratislavě; vystavoval svoje práce na Výstavě československé architektury v Jugoslávii.

1929

vydal publikaci "Mohyla Dr. M. R. Štefánika na Bradle";
stal se řádným členem České akademie věd a umění;
vyšla monografie Františka Žákavce s titulem "Dílo Dušana Jurkoviče - kus dějin československé architektury"

1930

na XII. mezinárodním kongrese architektury v Budapešti získal diplom za vystavené práce; byl jmenován čestným členem Kruhu přátel Nezávislé jednoty československých legionářů (za zásluhy o věc národní)

1932

byla mu udělena velká cena České akademie věd a umění na rok 1933 za projekt mohyly na Bradle (z fondu, který založil JUDr. Leopold Katz);
na mezinárodní výstavě moderního dekorativního a užitého umění v Miláně (V. Triennale di Milano) mu byl udělen diplom za spolupráci;
při příležitosti architektonického kongresu v Miláně navštívil Itálii (Miláno, Janov, Řím, Florencii, Bolognu, Benátky)

1935

Sdružení krásných umění ve Varšavě mu udělilo čestné uznání za díla vystavená na Výstavě československého umění ve Varšavě

1938

Universita J. A. Komenského v Bratislavě mu udělila čestný doktorát filozofie;
k životnímu jubileu (70. narozeninám) uspořádala Umělecká beseda slovenská velkou výstavu jeho celoživotního díla;
stal se čestným členem Umělecké besedy v Praze

1939 - 45

v letech po rozbití ČSR a v době druhé světové války aktivně podporoval účast svých synů v protifašistickém odboji - svoje osobní postoje umělecky vyjadřoval v sériích náčrtů pro památníky

1944

byl zvolen za 1. čestného člena Jeskyněářského sboru v Turč. Sv. Martině (za zásluhy na poli slovenského jeskyněářství)

1944 - 45

připravoval publikaci "Skládací domky rodinné z pálených cihlářských výrobků", kterou vydal v roce 1946

1946

zúčastnil se na konferenci architektů v Londýně, kde se jednalo o znovuvýstavbě válkou zničených míst a o možnostech využití montovaných obytných domků;

byl mu udělen titul Národní umělec (jako prvnímu architektovi);

byl zvolen za čestného předsedu Spolku architektů Slovenska a Spolku architektů v Praze; absolvoval studijní pobyt v Sovětském svazu

1947

21. prosince zemřel v Bratislavě, 23. prosince byl pohřben na evangelickém hřbitově na Kozí ulici v Bratislavě;

v listopadu 1948 byly jeho tělesné ostatky převezeny na hřbitov v Březové pod Bradlem; in memoriam mu byl udělen Řád Slovenského národního povstání I. třídy

1991

in memoriam mu udělili Řád T. G. Masaryka I. třídy za vynikající zásluhy o demokracii a lidská práva

P II – Seznam díla Dušana Jurkoviče

1888

Výstavní pult pro továrníka Bubelu

1891

Zemská jubilejní výstava v Praze (asistence architektovi Michalovi Urbánkovi)

Plány kostela sv. Cyrila a Metoděje v Bratřejově

Plány evangelického chrámu ve Vsetíně

Plány kostela v Liptále u Vsetína

Plány školských budov

1892

Národopisní výstava ve Vsetíně - Valašská jizba, realizované.

Nová radnice ve Vsetíně (asistence architektovi Michalovi Urbánkovi), realizované.

Obnova fasády helvetského kostela (asistence architektovi Michalovi Urbánkovi), realizované.

Návrh na pomník Michala Boora, evangelického faráře.

1893 - 4

Záměry dřevěných staveb na Valašsku (Karlovice, Hrozenkov a na západním Slovensku - Čičmany).

1895

Národopisní výstava československá v Praze.

Valašská dědina: chalupa, hospoda, sušárna, pila, kovářská dílna, zvonice, salaš (ve spolupráci s architektem Michalem Urbánkem), realizované.

Čičmanské hospodářství, realizované.

Oravská chalupa, realizované.

Valašské oddělení v ústředním výstavním paláci U kolébky Palackého, realizované.

Návrh na výstavní pavilon (spolu s architektem Michalem Urbánkem).

1896

Občanská záložna ve Vsetíně: Návrhy stavby a vnitřního zařízení (asistence architektovi Michalovi Urbánkovi).

Návrhy na stavbu rozhledny na vrchu Brňov (pro turistický odbor ve Valašském Meziříčí), 2 alternativy.

1897

Návrhy nábytku podle lidových vzorů (pro Jožků Úprka a stavby na Radhošti)

Pustevny na Radošti (pro Pohorskou jednotu Radhošť ve Frenštátě), návrhy na turistické stavby a jejich zařízení: Turistická ubytovna Maměnka, jídelna Libušín, kolárka, zvonice, tělocvičné nářadí pro hřiště, orientační tabule. Realizované v letech 1898 - 1899

1988

Návrhy na interiérové zařízení a jednotlivé prvky v lidovém slohu: svítidla, nábytkové soubory (jídelna pro paní N. ze Vsetína), dřevěná brána.

Vila Růženka, návrh na stavbu letoviska pod Radhoštěm.

1899

Návrhy zařízení do vlastního bytu v Brně (Veveří ul. č. 18): pracovna, jídelna, obývací pokoj, ložnice. Realizované v letech 1900 - 1902.

Vesna, Brno, návrhy na zařízení dívčího penzionu, (tzv. malého): ložnice dívek, kuchyň s jídelnou, knižnice, pracovna ředitele. Realizované v letech 1900 - 1902.

1900 - 1902.

Návrhy nábytku pro K. Elgarta, Brno, realizované.

Návrhy nábytku pro J. Válka, Vsetín, realizované.

Návrhy nábytku pro J. Němce, Brno, realizované.

návrh na stavbu vily pro A. Raaba, Písek, realizované.

1900 - 1901

Návrhy na stavbu a zařízení vily - letoviska na Rezku u Nového Města nad Metují (pro R. Bartelmuse, Brno): plány, detaily, rozpočet, stavební dozor, realizované.

Návrhy na přestavbu lázní Teplice u Hranic na Moravě (pro stavitele A. Tebicha, částečně realizované).

Návrhy na úpravu průčelí Pomologického ústavu v Bohunicích u Brna, realizované.

Zařízení Boudy v Brně na Veleřské ul. č. 117 (t. č. Tomášský dvůr), realizované.

1902

Lázně Luhačovice

Janův (dnes Jurkovičův) dům, Chaloupka, Vodoléčebný ústav, mlékárna - návrhy, detaily, rozpočet, stavební dozor, realizované v roce 1902.

Vila Jestřabí (dnes Janáčkův dům), hospodářský dvůr, restaurační pavilon, přístavba (2. restaurace) před hotelem, inhalační pavilon, hudební pavilon, koupaliště - návrhy, detaily, rozpočet, stavební dozor, realizované v roce 1903.

Návrhy na zařízení bytu pro F. Mareše, Brno, realizované.

1903

Lázně Luhačovice

Podklady pro regulační plán Luhačovic, zaměření a vynesení 1:500, výškový plán.

Soutěžní návrh na úpravu střed lázní s léčebným domem, administrativní budovou, obchodním bazarem, plnírnou.

Návrh na lázeňskou kolonádu a pavilony pramenů:

Skice vily pro dr. Šamánka z Liberce.

Projekty kavárny A. Polenka z Brna, návrhy na stavbu a interiérové zařízení.

Projekt vily pro J. Pospíšila (plány, detaily, rozpočet, stavební dozor), realizované.

Návrhy na zařízení ordinace, čekárny a bytu dr. V. Kříže z Prahy, realizované.

Návrh na rodinný dům J. Bartoně, Královo Pole.

Návrhy na zařízení ordinace a čekárny dr. J. Elgarta, Brno, realizované.

Sv. Hostýn na Moravě, návrhy na úpravu poutního místa a postavení křížové cesty:

Shromažďovací síň, zvonice, kaplička sv. Cyrila a Metoděje, zastavení křížové cesty.

Zčásti realizované v roce 1905.

1904

Návrhy na stavbu a zařízení Spolkového domu v (Uherské) Skalici (plány, detaily, rozpočet, stavební dozor). Realizované (stavba v roce 1904, zařízení v roce 1905).

Návrhy na zařízení výstavních místností Klubu přátel umění v Brně, realizované.

Vesna, Brno: návrhy na úpravu velkého penzionátu. Realizované. Zařízení sborovny a

ředitelny, realizované.

Návrhy na nábytek:

Nábytek pro dr. J. Jeništa, Praha, realizované.

Nábytek pro dr. F. Koželuha, Brno, realizované.

Nábytek pro dr. Zavřela, Hodonín, realizované.

Interiér bytu J. Mrštíka, Brno - Žabovřesky, realizované.

Návrh na výstavní vitrínu pro Londýn (objednala Zemská rada, Brno). Realizované v roce 1906.

Lázně Luhačovice: Projekt kolonády u pramene Janovky.

Sv. Hostýn: Návrh na stavbu obchodního bazaru

Návrh na úpravu vily a továrny J. Martinovského, Borovnice na Moravě.

Návrhy na přestavbu a zařízení obytného domu a ateliéru malíře Jožky Úprka v Hroznové Lhotě (plány, detaily, rozpočet), realizované.

1904 - 05

Návrh na stavbu obecního domu v Hospozíně v Čechách.

1905

Sv. Hostýn: Návrh na přestavbu kapličky.

Vesna, Brno: Návrh na dekorativní úpravu a zařízení chodeb v budově školy a na zařízení 3. pokojů pro učitelky, realizované.

Skalice: Návrh na zařízení pracovny dr. P. Bláhy, realizované. Návrh na Boudu - vinnou pivnici pro J. Bláhu.

Návrh statku J. Tajči v Mileticích u Velvar.

Luhačovice: Návrh na stavbu hotelu.

Nákres nové úpravy radnice v Bystřici pod Hostýnem.

Návrh na zařízení bytu dr. V. Kříže, Praha, realizované.

Kolorované kresby nábytku a architektonických detailů pro publikaci Práce lidu našeho.

Návrh na obálku knihy J. Holého Adamovské lesy (vydal A. Píša v Brně 1905).

Návrhy na rákosové a slaměné koberce, rohože, pletené koše apod. pro dílnu Vorel, Velké Meziříčí.

1906

Lázně Luhačovice: Návrh na stavbu hotelu Slovenský dům (plány, detaily, model, rozpočet).

Slovenská bouda (návrh, detaily, zařízení), realizované.

Skice letní arény.

Návrh na stavbu a zařízení architektovy vlastní rodinné vily v Brně - Žabovřesky (Nečasova ul. 3) - plány, detaily, rozpočet, stavební dozor, realizované.

Návrh na přestavbu domu J. Teslíka, Skalice.

Návrh na stavbu vily ve Velkém Meziříčí pro prof. A. Vorla z Brna.

Regulační plán čtvrtě Na ptákách (pro Městskou radu, Jaroměř).

Skice obchodního domu pro J. Patrného, obchodníka z Jaroměře.

Návrhy na zařízení bytu továrníka F. Slavíka, Hrochův Týnec, realizované.

1907

Návrh na stavbu vily F. Nováka v Luhačovicích (plány, detaily, rozpočet), realizované.

Nákresy letní arény pro Besedu v Olomouci.

Hronov nad Metují: návrhy na typové rodinné domky pro dělnickou kolonii B. Spieglera (8 typových domů).

Návrhy na přestavbu 2 úřednických domů pro B. Spieglera.

Nákresy sanatoria pro dr. R. Kropáče, Brno:

Návrhy na zařízení salónku pro dr. Dolanského, Brno, realizované.

Návrhy na zařízení 2 interiérů v ženském ústavu v Brně, realizované

Návrhy na zařízení ředitelny úvěrové banky v Ružomberku, realizované.

Návrh na stavbu domu Bohdany Němcové, Jičín (plány, detaily, rozpočet, realizované).

Katastrální mapa Michalovce - Humenné.

Návrh na stavbu rodinného domu J. Kunce, Brno (plány, detaily, rozpočet), realizované.

Návrh na stavbu vily v Mařaticích pro dr. Seiferta z Uherského Hradiště - plány, detaily, rozpočet.

Návrh na úpravu průčelí hotelu (pro J. Kunderu, Nové město nad Metují), realizované.

1907 - 08

Návrhy na stavbu a zařízení vily dr. Náhlovského v Praze - Bubenči (Suchardova ul. 8), stavební plány, detaily, rozpočet, realizované. Návrhy zařízení, částečně realizované.

Lázně Luhačovice: Návrh na stavbu 2. lázeňského domu.

Návrh na stavbu hostince (pro J. Vlka, Kouřim u Brna), plány, detaily, rozpočet, realizované.

Návrh nájemní dům pro B. Škardu v Brně, realizované.

Návrhy na typové rodinné domky (4 typy), kolonie v Novém Lískovci u Brna (pro Spolek pro stavby levných obydlí v Brně), realizované.

Návrhy parcelace pozemků pro J. Vlacha, Jihlava:

Návrh na stavbu Spolkového domu Dělnického družstva v Bystřici pod Hostýnem.

Uherské Hradiště (pro bratry Mayovce): návrh na stavbu ubytovny pro děti ve školní zahradě, návrh na přestavbu rodinného domu.

Nové Město nad Metují (pro J. Bartoně): zaměření starého mlýnu v Pekle (realizované), zaměření a vynesení lázní v Rezku (realizované), zaměření a vynesení zámku v Novém Městě nad Metují (realizované).

1909

Molitorov, zámek J. Veselého:

Zaměření zámku a návrhy na přestavbu (plány, detaily, rozpočet, stavební dozor), realizované v roce 1910.

Návrhy na úpravu parku, vjezdu a okolí zámku, realizované v roce 1910.

Návrhy na zařízení místností v 1. poschodí zámku, realizované v roce 1910.

Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně:

Návrhy na přestavbu (plány, detaily, rozpočet, dozor), realizované.

Peklo u Náchodu:

Návrhy na přestavbu starého mlýna na turistickou ubytovnu (pro J. Bartoně), stavební plány, detaily, rozpočet, dozor, realizované.

Návrhy zařízení, realizované.

Městská elektrárna v Boskovicích (pro J. Bartoně), realizované.

1910

Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně:

Návrhy na zařízení místností ve 2. poschodí (nábytek, krby, dekorace, vybavení), realizované.

Návrh na úpravu zahradní síně (zimní zahrady), realizované.

Návrh na úpravu vstupního mostu a parků, realizované.

Pro J. Bartoně:

Návrh na stavbu hájovny na Sendráži, realizované.
Strojová pila v Pekle u Náchodu (návrhy, detaily), realizované.
Březová pod Bradlem (pro evangelickou církev):
Návrh na úpravu cesty a zástavbu pozemků mezi evangelickým kostelem a náměstím.
Návrh na stavbu evangelické fary (plány, detaily, rozpočet).
Návrh na stavbu hostince a spolkového domu.
Luhačovice: Návrh na stavbu rodinného domu pro dr. P. Bláhu ze Skalice.
Návrh přestavby starého mlýna na sirotčinec (pro evangelickou církev Modré), realizované v roce 1913.

1911

Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně:
Úprava zámku a okolních budov - malby, vnitřní zařízení, osvětlovací tělesa, nábytek (návrhy, detaily, stavební dozor), realizované.
Návrhy a úpravu okolí zámku, realizované.
Zbraslav u Prahy, zámek C. Bartoně:
Zaměření starého stavu, plány na opravu a přestavbu - plány, detaily, rozpočet, stavební dozor. Realizované v letech 1911 - 1913.
Návrh parcelace pozemků v Černošicích.
Návrh na rozšíření Slovenské boudy v Luhačovicích (pro dr. P. Bláhu), plány, detaily, rozpočet.

1912

Návrh na stavbu chaty s rozhlednou na vrchu Dobrošov u Náchodu (pro Turistický odbor v Náchodě), plány detaily, rozpočet. Realizované v roce 1924 (Chata Aloise Jirásky).
Nákres k úpravě budovy muzea pro město Německý Brod.
Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně:
Návrhy na vnitřní opravu celého zámku, nábytek a prvky zařízení, realizované.
Návrhy na úpravu parků v okolí zámku, realizované.
Zbraslav, zámek C. Bartoně:
Návrhy na vnitřní úpravu a zařízení zámku. Realizované v letech 1912 - 1913.

1913

Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně: úprava a zařízení žebrové síně, realizované.
Zbraslav, zámek C. Bartoně:
Návrh na úpravu fasád pivovaru, ohrady a vjezdu do parku. Zaměření a vynesení starého stavu konventní budovy, návrh na přestavbu levého křídla na úřednické byty. Skice na úpravu střední části budovy na reprezentační účely. Částečně realizované.
Nákres rodinného domu pro J. Böhma, Nové Město nad Metují.
Návrh na zařízení přijímacího pokoje v architektově vlastním domě v Brně - Žabovřesky, realizované.
Návrhy na zařízení bytu J. Jehníčka, Choceň, realizované.
Sv. Hostýn: návrhy na doplnění křížové cesty a shromažďovací síně, částečně realizované.
Lázně Luhačovice: návrh na stavbu nového léčebného domu, návrh na čítárnu, návrhy na výstavbu středu lázní se všemi léčebnými budovami, byty a obchody.
Návrhy na přestavbu hotelu Harasova (pro Lobkovické panství v Mělníku).

1914

Plány kolonád pro lázně Luhačovice:
Plány ke stavbě evangelického kostela v Ružomberku.

1915

Návrh na přestavbu Slovenské boudy v Luhačovicích.

1916 - 1918

Návrhy vojenských hřbitovů a památníků (pro Oddělení vojenských hrobů při velitelství v Krakově):

Rotunda u Nižného Regetowa, Beskidek - Konieczna, Magura (Przelecz Maalastowska), Regetow Wyzny, Gladyszov, Pustky u Lužné, Wola Cieklinska, Wirchne, Przyslup, Blechnarka, Krzywa, Ozenna - 3 objekty s hromadnými hroby, Nowy Zmigrod, Radoczyna, Dlugie, Uscie Ruskie Gorlickie, Krempna, Smerekowiec, Lipna, Czarne, Kłopotnica, Sieniawa (plány, detaily, dozor při realizaci).

Návrhy na památníky vojenských hřbitovů: Tardowa, Hanczowa, Wolowiec, Gorlice.

Návrhy na úpravu kostela Panny Marie Sněžné (garnizona kostel) v Olomouci, realizované.

Návrh na rodinný dům pro poslance Stohandla ve Wierchomlu, realizované.

Návrhy na ubytovnu invalidů v Magure u Gladyszova.

1919

Návrh smuteční výzdoby pohřbu generála dr. M. R. Štefánika na vrchu Bradlo, realizované.

1. návrh na mohyly generála dr. M. R. Štefánika na Bradle - situace, projekty, detaily.

1920

Návrh na kolonii dělnických domů Hohenaj u Dynamitky v Bratislavě, částečně realizované.

Návrhy na typové rodinné domky, 3 typy (pro dřevařský účastnický spolek v Bratislavě).

Návrh na nejmenší hospodářskou usedlost (do 2 ha).

1921

Slovensko - americké rychlostavby. Návrhy na 4 typy rodinných domků (pro Ministerstvo s plnou mocí pro správu Slovenska v Bratislavě).

Návrhy mohyly na vzpomínku leteckého neštěstí generála dr. M. R. Štefánika u Vajnora (na objednávku Pamětníků odboje v Praze).

Modra: Návrh sokolovny, návrh sluneční lázně.

Plán na budovu nouzové jednotřídní obecné školy s bytem učitele.

Plán na pomník básníka Pavla Országha Hviezdoslava na hřbitově v Dolním Kubíně.

Realizované v roce 1924.

1922

Zámek ve Zvoleně: zjištění starého stavu a projekt úpravy budovy na sídlo župních úřadů - 1. návrh.

Slovenská úvěrová banka v Bratislavě: návrhy na stavbu budovy banky na rohu ulic Grösslingovy a Štúrovy (pro užší soutěž), 2 alternativy.

Pamětní tabule Pavla Josefa Šafaříka v Kobeliarove (spolupráce - sochař Jan Štursa), realizované.

1922 - 23

Družstevní domy československých legionářů v Bratislavě: stavební elaboráty na 9 nájemných a 9 rodinných domů (spolupráce - architekt Jan Pacl). Realizované v letech 1924 - 1927.

1923

Městské obytné domy v Martině: stavební elaboráty na 8 nájemních domů (spolupráce -

architekt Jan Pacl). Realizované v letech 1924 - 1925.

Modra:

Úřednické obytné domy: stavební elaboráty a rozpočet (spolupráce: architekt Jan Pacl), realizované v letech 1924 - 1927.

Návrhy na přestavbu kasáren na úřední budovu.

Návrhy na přestavbu dětského domova.

Návrh na rodinný dům O. Duška v Bratislavě (Holubyho ul. 21) - projekt, detaily, stavební elaborát (spolupráce - architekt Jan Pacl). Realizované v letech 1925 - 1926.

Rodinné domy na Güntherově ulici (dnes Lermontové) v Bratislavě: 5 vilových staveb, mezi nimi (č. 23) i vlastní vila architekta. Situace, projekty, detaily, stavební elaboráty (spolupráce - architekt Jan Pacl). Realizované v letech 1923 - 1924.

Plány k úpravě hradu Kunětická Hora (pro Muzejní spolek v Pardubicích).

1923 - 1924

Návrhy na stavbu evangelického kostela, fary a školy v Ružomberku (spolupráce - architekt Jan Pacl). Stavba fary a školy realizovaná v letech 1924 - 1925.

1924

Návrh na administrativní budovu Zemské úřadovny nemocenských pokladní na Slovensku.

Hrad Kunětická Hora: návrh na úpravu 4. a 5. hradní brány.

Štefánikův ústav sociálního zabezpečení v Martině (na objednávku Červeného kříže v Praze). Stavební elaborát (spolupráce - architekt Jan Pacl), realizované v letech 1925 - 1926.

Bratislavský hrad: návrh na umístění části Komenského univerzity v areálu hradu.

Plány k hrobce básníka Pavla Országha Hviezdoslava ve Skalce u Vyšného Kubína.

Návrhy na pomník a pamětní dům básníka Jána Kollára v Mošovcích (spolupráce - architekt Jan Pacl).

Nové Město nad Metují, zámek J. Bartoně:

Návrhy úprav a nábytku - zahradní pavilon Na Valech u bašty Zázvorky, šatna U hlavní věže v 2. poschodí, předsíň u fotokomory, realizované.

1925

Návrh na zvětšení městské brány v Krupině.

Mohyla generála dr. M. R. Štefánika na Bradle: 2. přepracovaný stavební projekt.

Zvolenský zámek: stavební elaborát na přestavbu zámku, 2. projekt (spolupráce - architekt Jan Pacl).

Návrh na horský hotel (100 postelovou ubytovnu s restaurací) na Pustevnách (pro Pohorskou jednotu Radhošť ve Frenštátě). Situace, projekty, detaily.

Evangelický kostel v Ružomberku, stavební a detailní plány.

Návrh na památník slovenských mučedníků (Karla Holubyho a Viliama Šuleka), popravených v roce 1848 v Hlohovci, realizované.

Štefánikův ústav sociálního zabezpečení v Martině: návrhy vnitřních úprava a zařízení (spolupráce - architekt Jan Pacl).

1926

Návrh na zabezpečení horní části Oravského hradu (zastřešení):

Návrhy nábytku a vnitřního zařízení části hradu Kunětická Hora, realizované.

1927

Návrhy nábytku pro dr. Hermanna, Pardubice, realizované.

Mohyla generála dr. M. R. Štefánika na Bradle: stavební elaboráty a detaily, ofertní řízení, zadání (spolupráce - architekt Jan Pacl), realizované v roce 1928.

Hrad Kunětická Hora: detailní stavební návrhy na úpravu celého hradu.

Návrh na přestavbu kostela ve Štiavniku (na objednávku Spišské Kapituly).

Návrh na dům Š. Papánka v Březové.

Návrh na pomník rodiny Papánkové na hřbitově v Březové, realizované.

1928

Soutěžní návrh na pomník generála dr. M. R. Štefánika v Bratislavě, alternativy (spolupráce - sochař Otakar Španiel).

Návrh na pomník pro J. Jeništu, Praha, realizované.

Pamětní tabule událostí z roku 1848 a Josefa Miloslava Hurbana v Březové, realizované.

1929

Sanatorium prof. Kocha na Vegelinové (dnes Partizánské) ulici v Bratislavě: návrhy na stavbu a interiérové zařízení, stavební elaboráty (spolupráce - architekti Jindřich Merganc a O. Klimeš), realizované.

Návrh na rodinný dům prof. Kocha v Bratislavě.

Návrh na náhrobek dr. Pavla Bláhy na hřbitově ve Skalici, realizované.

Soutěžní návrh na budovu muzea v Martině.

1930

Návrh na památník generála dr. M. R. Štefánika v Komárně (spolupráce - sochař Otakar Španiel), realizované.

Návrh na památník spisovatele Björnsterne Bhörnsona v Demänovské dolině.

Nové Město nad Metují, zámek J. Batoně: návrhy na úpravu zámeckých parků (zahrada Na valech), realizované.

1931

Návrh na pomník spisovatele Martina Kukučína na hřbitově v Martině.

Návrh na pomník Svetozára Hurbana - Vajanského na hřbitově v Martině, realizované.

1932

Návrh na typové obytné domy ze dřeva s ohnivzdornou omítkou, 5 typů.

Návrh pamětní tabule na Domě církevního sboru na Konventní ulici v Bratislavě, realizované.

Návrh na přístavbu věže k evangelickému kostelu ve Skalici (spolupráce - architekti Jindřich Merganc a O. Klimes), realizované.

Návrh na přístavbu kapličky k farskému kostelu ve Zvoleně.

Návrh na stavbu nouzové typové školy s ocelovou konstrukcí (systém Jurkovič - Lapurus), 2 typy.

1934

Návrhy na standardní budovu školy s ocelovou konstrukcí, 5 typů: stavební elaborát, konstrukční detaily (spolupráce s firmou Inžesta).

Návrh na hrobku rodiny Makovických na hřbitově v Ružomberku, realizované.

Návrh na náhrobek rodiny Utěšilové, realizované.

Návrh na administrativní budovu továrny na kabely v Bratislavě, alternativy: projekty, detaily.

1935

Státní reálné gymnázium v Martině: Návrh na stavbu školy, stavební elaboráty, realizované. Návrh na byt ředitele školy.

Návrh na stavbu Okresní spínací stanice v Malackách (pro Západoslovenské elektrárny): projekty, technické detaily, realizované.

Návrh na krb pro dr. Zvrškovce, Bratislava. Realizované.

1936

Návrh na náhrobek dr. Josefa L'udovíta Holubyho na hřbitově v Pezinku, realizované.

Standardní nájemní dům s malými byty v Považské Bystrici: návrh na stavbu pavlačového domu i s typovým zařízením, elaborát.

Návrh na úpravu pamětníku generála dr. M. R. Štefánika v Levicích, 2 alternativy.

Návrh na přestavbu budovy pro filiálku Pražské spořitelny ve Spišské Nové Vsi: zjištění starého stavu, stavební projekt a detaily, realizované.

1936 - 37

Stanice nové lanové dráhy na Lomnický štít ve Vysokých Tatrách - stavební projekty, technické detaily (podle dispozic fy Wiesner v Chrudimi), návrhy vnitřního zařízení, realizované v letech 1937 - 1938:

I. Údolní stanice v Tatranské Lomnici

II. Mezistanice Štart

III. Stanice Skalnaté Pleso

IV. Stanice Lomnický štít

1937

Pro Západoslovenské elektrárny:

Návrh na stavbu Okresní spínací stanice v Senici: stavební projekt, technické řešení a detaily, realizované.

Návrh na stavbu krytu CO pro zaměstnance ZSE v Bratislavě: stavební plány, realizované.

Návrh na dostavbu, resp. nadstavbu budovy ZSE v Bratislavě, realizované.

Návrh na stavbu kostelíka na Štrbském Plese, 2 varianty (zdivo a dřevo).

Návrh na stavbu vesnického rodinného domu s možností ubytování pro turisty.

1938

Návrh na stavbu chyty Setona - Watsona v Čupec u Skalice (pro klub čs. turistů ve Skalici)

Pro Západoslovenské elektrárny: návrh na stavbu montážní věže v Trnavě, realizované v roce 1939.

Návrh na stavbu obytného domu pro zaměstnance ZSE v Trnavě, realizované.

Návrh na přístavbu sokolovny v Nových Zámcích.

1938 - 39

Návrh na hrobku rodiny přítele (Františka Slavíka, Hrochův Týnec), 6 alternativ, realizovaná 1 z alternativ v roce 1939.

Návrh na stavbu epidemiologické nemocnice v Bratislavě (pro užší soutěž): pavilon TBC, infekční oddělení, administrativa, kotelná - stavební elaboráty (spolupráce - architekti Jiří Grossmann a Vojtěch Šebor)

1939

Návrhy na pomník L'udovíta Štúra v Modre.

Návrh na pomník zavražděných studentů v Praze.

Návrhy na typové domky ze dřeva s ohnivzdorným obkladem a omítkou, 3 typy a weekendový srub.

1940

Návrh na pomník hudebního skladatele Bedřicha Smetany na Střeleckém ostrově v Praze, alternativy: plány, detailní návrhy.

Návrh na náhrobek rodiny Orságových a Kohútových v Martině.

Pro Západoslovenské elektrárny:

Návrhy na stavbu turbocentrály: starý stav a projekt, přístavby, technické výkresy, realizované v roce 1914. Návrh na přestavbu vodojemu, realizované.

Návrh na úpravu budovy Energoprojektu v Bratislavě, realizované.

Návrh na mauzoleum padlým na bojišti druhé světové války.

1941

Návrh na pomník spisovatelky Boženy Němcové v Praze.

Návrh na úpravu Slovenské hypoteční banky v Bratislavě: úprava pokladny, kancelářský nábytek.

1941 - 42

Návrh na přístavbu kartonážní továrny Tekla ve Skalici.

1942

Pro Západoslovenské elektrárny: inspektorát ZSE v Hlohovci - návrhy na stavbu skladu, spínací stanice a krytu CO. Návrh na úpravu kanceláří v administrativní budově ZSE na Pražské ulici v Bratislavě: interiéry dvou zasedacích síní a čtyř kanceláří vedení, realizované.

Návrh na přístavbu zámku v Molitorově pro J. Veselého, mansardy ve třech alternativách.

Návrh na přestavbu cihelny ve Staré Turé pro F. Michera, realizované.

Návrh na adaptaci Slovenské banky v Banské Bystrici: starý stav, nový stav, stavební úpravy, detaily, zařízení, realizované.

Návrh na náhrobek Františka Mareše, Brno

Plán pomníku Pavla Socháně, Bratislava.

Návrh na náhrobek majora Kočmerževského.

Návrh na mauzoleum českým mučedníkům za druhé světové války.

1943

Návrh mauzolea na památku bitvy u Stalingradu.

Návrh na úpravu pomníku generála dr. M. R. Štefánika v Bratislavě: původní stav, dvě alternativy návrhu na úpravu.

Návrhy na stavbu a zařízení rodinného domu pro F. Michera (Mišíkova ul.) v Bratislavě, 3 alternativy: stavební plány, vykonávací výkresy.

Návrh na náhrobek Josefa Miloslava Hurbana v Hluboké, realizované.

1944

Návrh na úpravu okolí evangelického kostela v Březové: nová zvonice (Štefánikův zvon), nová zimní modlitebna a pohřební síň, nová fara.

Hřbitov v Březové: návrh na dějinný památník, realizované. Návrh na úpravu vstupní brány hřbitova, realizované.

Návrh památníku kamenná apoteóza Slovenského národního povstání.

Návrh na náhrobek sester Jurkovičových ve Skalici, realizované.

Návrh památníku Na památku druhého výročí zániku Lidic.

1944 - 45

Návrhy na typové rodinné domky skládané z cihlářských výrobků, 15 typů.

Návrh na hospodářskou usedlost (od 5 do 80 ha).

Návrhy na poschod'ové nájemní domy skládané z cihlářských výrobků, 9 typů.

Pro továrníka Františka Slavíka, Hrochův Týnec: návrhy na rodinné domy pro zaměstnance, 10 typů. Návrh na stavbu společenského domu pro zaměstnance.

Návrh na Kenotaf na oslavu padlých hrdinů Rudé armády.

1947

Návrh na stavbu kulturního domu v Černém Balogu.

Návrh na stavbu administrativní budovy pro Okresní národní výbor v Galantě: schvalovací výkresy.

Návrh na památník Slovenského národního povstání v Kremničke, realizované.

Návrh na úpravu mohyly na Bradle: Památník letců padlých za druhé světové války.

Návrh na hrobku dr. Milana Hodžy v Martině.

